

ORDE VAN DEN PRINCE

VLAAMS-NEDERLANDS GENOOTSCHAP
VOOR TAAL EN CULTUUR

- 2 WOORD VOORAF • 3 DE VLAMINGEN BEGRIJPEN ELKAAR NOG ALTIJD NIET
6 HET NEDERLANDS IN DE NEDERLANDSE GRONDWET • 7 KENNISMAKING MET HET STARING INSTITUUT EN DE ACHTERHOEK
9 INTERVIEW MET LUC DEVOLDERE OVER 50 JAAR ONS *ERFDEEL* • 11 DE NEDERLANDSE SPELLING: EEN EINDELOOS VERHAAL?
14 RESULTATEN VAN DE ENQUÊTE • 16 NIEUWS UIT DE GEWESTEN • 17 KUNST OOK EEN TAAL
18 POËZIE ONDER DE LOEP GENOMEN • 19 DE BOEKENPRINCE • 20 LEDEN IN DE KIJKER

NIEUWSBRIEF 26/5

NIEUWSBRIEF

tweemaandelijks ledenblad van
de Orde van den Prince

Hoofredactie:
Jooris van Hulle

Eindredactie:
Guido Theunissen

Redactieleden:
Cas Goossens
Rob Kemperink
Godfried Lannoo
Amedé Lefever (webstek)
Wim van Heugten
Wim Wijnands
Toon Hagen (presidium)

Werkten mee aan dit nummer:
Marc Reynebeau, *De Standaard*
Wim van Heugten, Nijmegen
Wim Wijnands, Twente-Achterhoek
Jooris van Hulle, Houtland
Rob Kemperink, Apeldoorn
Jan Lamote, Pajottenland
Jo Gisekin
Renaat Ramon, Houtland

Lay-out: X-oc, Borgerhout
Druk: Van de Velde, Antwerpen

Verantwoordelijke uitgever:
Paul Peeters
Gilles de Pélichylei 97
B - 2970 Schilde
BELGIE

Secretariaat Orde van den Prince
Gounodstraat 2 A, bus 31
B - 2018 Antwerpen
Tel.: 03/257.05.55 Fax: 03/257.05.54
Geopend: maandag, dinsdag, donderdag
en vrijdag van 9 tot 15.30 uur
en woensdag van 9 tot 13 uur
E-post: orde.van.den.prince@skynet.be
Webstek: <http://www.ovdp.net>

Woord vooraf

De eenheid en verdeeldheid van het Nederlands

Taal is de essentie van iemands cultuur, van iemands eigenheid. En toch verdwijnen er jaarlijks tientallen talen en dialecten over de hele wereld. Niet alleen omdat anderen die taal niet meer wensen te leren, maar ook omdat degenen die ze spreken (of spraken), er onvoldoende het nut van inzien.

Het is een continue uitdaging om de eigen taal interessant te houden. Daarbij spelen een aantal factoren een belangrijke rol. Ten eerste is er het aantal gebruikers. Hoe meer mensen een taal spreken, hoe kleiner het risico op verdringing. Ten tweede is er de noodzaak van een uniform geschreven en gesproken uiting van de taal. Ook al bestaan er in China en omstreken honderden dialecten en lokale varianten, toch wordt het Mandarijns als geschreven en gesproken standaardtaal aanvaard door iedere Chinees. Helaas merken we in Vlaanderen en Nederland een uit elkaar drijven van de taal. Het gaat daarbij niet enkel om de gesproken taal, waarbij de uitspraak van toonaangevende taalgebruikers zoals leraars meer en meer te wensen overlaat en heel wat televisieprogramma's wederzijds ondertiteld worden. Kunt u zich voorstellen dat in Frankrijk een uitzending ondertiteld wordt, omdat sommigen in het accent van de Languedoc praten? In Vlaanderen en Nederland kan dat blijkbaar wel. Men vindt het zelfs meer en meer een noodzaak. En daarnaast is er opnieuw de dreiging van twee spellingvarianten na de recente spellingherziening van vorig jaar. Ook die komt uitvoerig aan bod in dit nummer.

Ten derde is er de culturele rijkdom van een taalgebied. Vele buitenlanders appreciëren en studeren onze taal omwille van haar culturele rijkdom, zowel historisch als hedendaags. Daarin schuilt een enorme uitdaging – ook voor de overheden – om continu ondersteunende inspanningen te leveren om de Nederlandse cultuur aantrekkelijk, relevant en vernieuwend te houden.

Tot slot is er de maatschappelijke, economische context. “Wiens brood men eet, diens woord men spreekt”, is wellicht te simplistisch, maar de uitspraak bevat wel een kern van waarheid. Zonder twijfel houdt de aantrekkingskracht van een taal ook verband met de economische kracht van het gebied waarin ze gesproken wordt. Recente lokale en internationale voorbeelden daarvan zijn er voldoende.

Het moet tot de opgave van de Orde van den Prince en van ieder lid afzonderlijk behoren dat er actief gewerkt wordt om op alle bovenvermelde terreinen vooruitgang te boeken. Wij zijn als genootschap uniek over de landsgrens vertegenwoordigd. Laten we er alles aan doen om de rijkdom van de kern van onze eigenheid, onze Nederlandse taal, zo waardevol mogelijk te maken, zowel intern als extern.

Frank Meysman
president Orde van den Prince

De Vlamingen begrijpen elkaar nog altijd niet

Nederland deed het al acht keer, maar Vlaanderen organiseerde midden vorig jaar voor het eerst een eigen dialectendag in Lokeren. Dat het "orale erfgoed" de aandacht van een heuse dialectendag nodig heeft, bewijst dat het in gevaar is. We spreken onze dialecten steeds minder, maar niet ten voordele van het Algemeen Nederlands: er is een nieuwe Vlaamse metataal in opmars.

Vrienden van het dialect belanden snel bij woorden als schommel, emmer of drempel. Maar wat betekent een "biezebaaze" nog als elk kind de gameboy verkiest? Waartoe dient een "oeker" als niemand nog een waterput heeft? En wie zit nu op de "zulle te kouten" met de buren, wanneer zoveel mensen in een drempelloos appartement wonen? Het dialect wortelt in een verdampde wereld. Zeker in technische termen schiet het tekort. Voor fietsen en auto's behelpt het zich met verbasterd Frans, zoals "giedon" (fietsstuur) of "bougie" (ontsteking). Een taal is niet meer functioneel, als ze niet langer nieuwigheden kan absorberen. Het Sranan Tonglo, het Surinaams Creools, gaf het al met de auto op. Veiligheidsgordels heten er naar Amerikaans model "safety belts". Het Frans verzon ietwat amechtig eigen woorden voor nieuwe gebruiken als "window shopping" en technologische innovaties, om niet te moeten toegeven dat die vooral van Angelsaksische oorsprong waren. Dat leverde woorden op als "logiciel" (software) en "courriel" (e-mail), maar veel verder gaat het niet meer. Het IJslands, dat in de loop van de eeuwen amper veranderde, slaagde daar nog in met de telefoon en de televisie, maar toen de computer eraan kwam, gaf het de strijd op. Wat zouden het Zillebeeks of het Neerpelts dan stand kunnen houden?

Oraal erfgoed

En waarom zou het ook? Waar voor de meeste mensen de mentale horizon nog geen eeuw geleden amper verder strekte dan het eigen dorp, vinden ze het vandaag gewoon om zich voor werk en pret vele tientallen kilometers ver te verplaatsen. Efficiënt communiceren in die brede geografische ruimte vergt een taal die het dorpsgebonden dialect ver overstijgt. Zo verwaterde het dialect en gingen steeds minder mensen het spreken. Wat ervan rest, staat buiten zijn talige en geografische context en klinkt dus storend. Dat is zo met de dialectklanken van wie zonder veel enthousiasme een algemeen Nederlands probeert, zoals dat afgrijpselijke Kempens bij Tom Boonen.

De eerste Vlaamse dialectendag, die op 10 juni 2006 in Lokeren georganiseerd werd, wou dit orale erfgoed weer onder de aandacht brengen. Als erfgoed is het dialect drager van authenticiteit en geschiedenis, waaraan ook de nostalgie zich kan vastmaken. Zijn rijkdom zit minder in zijn bruikbaarheid als omgangstaal dan in zijn beeldende kracht, zijn metaforen

en zegswijzen, die getuigen van levenservaring, wijsheid, zin voor relativering, humor en menselijkheid. Volgens filologen scherpt het dialect, in combinatie met de standaardtaal, ook de taalgevoeligheid aan. De spanning tussen beide talen leert mensen met variaties omgaan. Wie beide beheerst, is gevoeliger voor taalregisters en heeft een scherper besef van de gebruiksmogelijkheden van de taal.

Worstelen met de taal

Maar dat inzicht is recent. Het dialect stond lang in een kwade reuk. De taal droeg immers, zeker in Vlaanderen, altijd een politieke betekenis. Voor de Vlaamse Beweging van de negentiende eeuw was zij "gansch het volk", al was van die taal lang niet veel te merken. Ze bestond alleen voor de kleine groep geletterden die zich opwierp als de elite van het volk. Het "Vlaams" – soms ook het "Belgisch" – bleef

lang een schijntaal, die alleen in een geschreven versie bestond, in kranten en literatuur. Verder was het niet meer dan een verzamelnaam voor een reeks onderling erg verschillende dialecten. De sprekers ervan begrepen elkaar slechts moeizaam en schakelden niet zelden over op het Frans om toch een zinnig gesprek te kunnen voeren.

Vlamingen hebben altijd met hun taal geworsteld. Zeker twee eeuwen lang hadden ze het idee dat "hun" taal was achtergesteld, tegenover het Frans in België en tegenover het ingevoerde Nederlands uit Nederland. Daar genoot de taal al enkele eeuwen een semi-officieel statuut. Ze had er zelfs in de godsdienst een draagvlak gevonden, met de Statenbijbel als referentie. Werd het Nederlands ook in België geleidelijk officieel erkend, veel Vlamingen hadden het moeilijk om zich te identificeren met die nieuwe, als vreemd ervaren standaardtaal. Daarom konden de dialecten lang een valabel alternatief blijven. De standaardtaal oogde elitair en dat wilde ze ook, zoals blijkt uit de naam waaronder ze na de Tweede Wereldoorlog werd uitgedragen: Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN). Dat

De verschillende dialecten vormen een rijke lappendeken, zoals blijkt uit deze dialectkaart van het Nederlandse taalgebied.

Een van de talrijke standjes met allerlei uitgaven over dialecten tijdens de eerste Vlaamse Dialectendag in Lokeren op 10 juni 2006.

“beschaafde” stond tegenover het boertige en achterlijke karakter dat aan de nog altijd overheersende dialecten werd toegeschreven. Dat weerspiegelt het misprijzen voor het “gewone” volk, dat wel vaker voorkwam bij de flamingantische kleine burgerij.

Die negatieve kijk toonde zich ook bij een taalfanaat als wijlen Johan Anthierens. “Met zijn allen in een middeleeuws wambuis blijven hangen, lijkt het verlangen van alle Vlamingen, slim en dom”, schreef hij in 1997 in *De Tijd*. “Onze beste zangers, de Wannessen, de Willemmen en andere gebaarde Walters, rijmen in een privé-bargoens en regionale derivaten van de cultuurtaal dicteren de tongval in alle tv-feuilletons. In dit land van solden voor koopjes en een kot voor een kamer zijn alle begrippen welkom, als het maar geen Nederlands is. Succes verzekerd, als het maar onverstaanbaar klinkt.”

Opgedrongen ABN

In zijn memoires beschrijft Wilfried Martens hoe het ABN in de jaren vijftig als een uiting van “Vlaams extremisme” werd beschouwd: “Er groeide aldus een soort taaleelite”, schrijft hij. “De taalpromotoren argumenteerden dat de Vlamingen beschaafd moesten spreken, omdat ze anders een minderwaardig volk zouden blijven en niet zouden kunnen opwegen tegen de Franstaligen, die hun taal wel behoorlijk konden spreken. De ABN-spreker deed dus permanent inspanningen om zijn

taal te verfijnen. Dat ging soms zo ver dat hij bijna Hollands ging praten, tot ergernis van velen. “Zij hebben het hoog in hun bol”, zei men over ons.”

Het met een belerend vingertje uitgedragen ABN werd al snel als opgedrongen ervaren. De “zeg niet znel, maar zeg zo”-lijstjes veroorzaakten veel wrevél, ongemak en onzekerheid: schrijf of zeg ik het wel goed? Taalplezier leek onbestaande, iedereen kreeg een taalkundig onvermogen aangepraat. De radio bracht elke ochtend taaltips onder de beschuldigende titel “Voor wie haar soms geweld aandoet”. Het werd een fiasco. “Na vijftig jaar ABN-actie kent de Vlaming nog altijd geen Nederlands”, aldus Frans Debrabandere, een van de promotoren ervan. Toch bestaat wat nu het Algemeen Nederlands (AN) heet, wel degelijk. Het beschikt ook over een duidelijk draagvlak, de openbare omroep. Maar daarom is het nog geen dagelijkse omgangstaal geworden. Vandaag wordt in niet eens één vijfde van de Vlaamse gezinnen AN gesproken.

Tussentaal

De meesten spreken iets anders, een tussentaal, die Schoon Vlaams heet, Verkavelingsvlaams of Soapvlaams. Ze vloeit voort uit sociale veranderingen, de informeler geworden samenleving, de grotere zelfverzekerdheid van de Vlaming, het diskrediet van de culturele elites, de democratisering, vermenigvuldiging en commercialisering van de media, terwijl ook

de politieke druk op het Nederlands wegviel. Die tussentaal is breed verspreid, maar bestaat in tal van varianten, omdat de dialecten er een grote invloed op uitoefenen. Vooral de Brabantse as Antwerpen-Mechelen-Leuven weegt zwaar door, doordat deze variant de norm zet in het taalgebruik van populaire media als VTM, dat zich weinig gelegen laat aan correct taalgebruik. Die Brabantse klank zou volgens de Gentse filologe Annelies Van Laere zelfs te horen zijn bij de Limburger Steve Stevaert. Maar doordat de tussentaal in zoveel varianten bestaat, moeten, na anderhalve eeuw taalstrijd, steeds meer tv-programma’s worden ondertiteld. De Vlamingen begrijpen elkaar nog altijd niet.

De regionale invloeden weerspiegelen niet zozeer een positieve waardering van het dialect, wel de slordigheid en het onvermogen in het taalgebruik. Amper iemand vindt het nog van belang dat er een verschil bestaat tussen ‘als’ en ‘wanneer’, tussen een ‘tas’ en een ‘kop’, tussen een ‘vest’, een ‘jas’ en een ‘overjas’ of tussen ‘noemen’ en ‘heten’. Taalzorg is niet langer de eerste zorg in het onderwijs. Jongeren zijn vandaag wel mondig, maar niet meer taalvaardig. Al na een paar woorden verraadt hun tongval waar ze zijn opgegroeid. En het gaat hard. Bij de VRT slaagt vandaag 3 procent van de sollicitanten in de stemproef; in 1998 was dat nog 8 procent. De reden: er is amper nog AN te horen, niet op school en niet in de massamedia. Behalve in journaals en andere “ernstige” programma’s hanteert

zelfs de openbare omroep steeds minder het AN, zeker niet in talkshows of fictieprogramma's. Mensen moeten zich in fictie kunnen herkennen, heet het dan, en het klopt dat dit niet kon met het bombastische theater-ABN van vroeger. Maar het is ook een vicieuze cirkel: aangezien het AN steeds minder te horen is, lijkt het steeds meer een vreemde taal. Dat zo de tussentaal domineert, heeft verstrekende gevolgen. Onderwerpen als politiek en cultuur lijken niet langer "voor ons" bestemd, aangezien daarover toch niet in "onze" taal wordt gesproken.

Kloof met Nederland

De tussentaal kon zich opdringen, doordat het AN steeds minder wordt gevoed vanuit Nederland. Sinds de start van VTM in 1989 verschrompelde het gemiddelde kijkcijfer van de Nederlandse televisie in Vlaanderen tot ongeveer een tiende. Jongeren kennen de Nederlandse klankkleur niet meer, ook al omdat ook daar een tussentaal in opgang is, al staat die veel minder ver af van het AN dan in Vlaanderen. En ja, de taal is "gans" het volk. Het verbreden van de kloof met Nederland versterkte de Vlaamse neiging tot culturele insluiting. Voor veel Vlamingen is hun taal niet eens het Nederlands; ze zeggen dat ze "Vlaams" spreken. Sinds de jaren '90 krijgen Amerikaanse tekenfilms zowel een Vlaamse als een Nederlandse dubbing. Toen in 1999 de eerste Asterix-film van Claude Berri alleen in een door vooral Nederlandse acteurs ingesproken vertaling in de bioscoop kwam, gewaagde *Het Belang van Limburg* verontwaardigd van een "kaasbollenversie". Schrijvers en literatuurwetenschappers rekenen de schrijverij in Vlaanderen niet langer tot de Nederlandse literatuur, maar aanzien haar als een aparte, "Vlaamse" literatuur.

En het dialect ondertussen? Filip Kowlier maakte het hip, al is hij buiten West-Vlaanderen niet te begrijpen. Maar ja, van die Engelstalige liedjes is vast ook maar weinig te begrijpen. Kowlier kreeg navolging in de Nekka-liedjeswedstrijd, waarin het gros van de deelnemers voor het dialect kiest. Dialect wordt weer efficiënt, nu de vervreemding tegenover de standaardtaal toeneemt. Het AN trekt zich terug in de formele schrijftaal, terwijl de tussentaal het informele schrijven van e-mails en sms'en gaat beheersen. Maar om er ook liedjes in te schrijven, is dat Schoon Vlaams (nog?) te wisselvallig en armzalig. Het bestaat tenslotte uit weinig meer dan taalkundige slordigheden en inhoudelijke clichés, zoals die door de deelnemers aan tv-programma's als *Temptation Island* en *Big Brother* worden gedebiteerd, type 'bangelijk' en 'goe bezig'. Een mens wil wel eens wat meer gezegd krijgen. Zo niet in het AN, dan toch in het dialect.

Marc Reynebeau
De Standaard
10 juni 2006

West-Vlaams is meest homogeen verspreid

Het ware dialect is aan het verzwakken. Mensen die de finesse beheersen, behoren stilaan tot de oudste generaties. Vaak zien zij zichzelf als de behoeders van hun regiotaal. Zij ijveren voor de instandhouding en richten dialectgroepen op. In de meeste provincies gaat de kennis van het dialect erop achteruit. Wat er te horen valt, leunt dichter aan bij de standaardtaal. Op twee uitzonderingen na: West-Vlaanderen houdt de traditie in stand en het *Antwaarps* dreigt zich soms op te werpen als de nieuwe eenheidstaal van soaps. "Die twee dialecten springen er wel uit", zegt Rob Belmans. Hij is consulent dialecten bij het Vlaams Centrum voor Volkscultuur (VCV). "Maar het gaat om twee verschillende dingen. De situatie van de traditionele dialecten, waarbij zoals honderd jaar geleden iedereen dialect sprak, vind je nu alleen nog terug in West-Vlaanderen. Kinderen en jongeren leren het dialect aan als de spreektaal voor thuis. Van alle provincies is dat taalgebruik het conservatiefste. Daar zijn een paar redenen voor. Het is een perifere provincie, waar landbouw nog een belangrijke economische activiteit is. De dorpen liggen er relatief ver uit elkaar. Vanwege het groot aandeel groen is er minder kans op contact."

Maar ook in het oosten van het land ligt er een perifere provincie, Limburg, en daar houden de dialecten toch minder goed stand? "In Limburg evolueert de spreektaal weg van het dialect", aldus Belmans. "De kiemen daarvan liggen in de eerste helft van de twintigste eeuw. Er was toen een spectaculaire industrialisering, waardoor men uit de traditionele situatie brak. Er

kwamen twee migratiegolven. De nieuwe arbeiders die het land binnenkwamen, spraken meestal een andere taal. Bij het inburgeren zochten ze veeleer aansluiting bij de standaardtaal dan bij het dialect."

Het zijn de Antwerpenaars die, trots als ze zijn op hun sinjorenstatuut, hun dialect wel goed in stand weten te houden. "Dat is veeleer perceptie", aldus Belmans. "Het Antwerps is het meest mediatieke van de dialecten. Sinds een jaar of tien proberen de omroepen dichter bij hun publiek te raken, vooral via soaps en entertainmentprogramma's. Vaak zijn die Antwerps gekleurd, waardoor je de indruk krijgt dat dit dialect sterk vertegenwoordigd is. Maar als je kijkt naar het Brabantse dialectengebied, waar het Antwerps deel van uitmaakt, dan merk je dat het niet klopt. Het Brabants heeft natuurlijk een comfortabele situatie: het ligt geografisch centraal en het leunt aan bij de standaardtaal. Vandaar dat er amper dialectgroepen zijn. Doordat de tussentaal oprukt, heeft men de indruk dat het dialect helemaal niet bedreigd wordt."

Meer informatie op een van de volgende websites: www.variaties.be of www.vcv.be, de site van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur v.z.w. (VCV), dat fungeert als steunpunt voor erfgoedverenigingen, immaterieel en oraal erfgoed en (de studie van) de cultuur van alledag in Vlaanderen. Op zaterdag 17 maart 2007 organiseerde het VCV voor alle dialectliefhebbers uit Nederland en Vlaanderen de 9de editie van de grote tweeverjaarljke Dialectendag in het Erfgoedcentrum Lamot te Mechelen. Het thema was "Dialect in het spel".

Het Nederlands in de Nederlandse grondwet

De volgende passage in het coalitieakkoord tussen de regeringspartijen Christen Democratisch Appel (CDA), Partij van de Arbeid (PvdA) en ChristenUnie (ChrU), beter bekend als Balkenende IV, heeft menigeen in politiek Den Haag verbaasd doen staan: "De overheid bevordert het eenvoudig en zorgvuldig gebruik van het Nederlands als bestuurstaal en als cultuur- en omgangstaal en legt daartoe het Nederlands vast in de Grondwet, onverminderd de wettelijke erkenning van (het gebruik van) de Friese taal."

In culturele kringen, zoals de Orde van den Prince en het Algemeen Nederlands Verbond (ANV), werd al geruime tijd gepleit voor de verankering van het Nederlands als officiële rijkstaal in de Grondwet. Verreweg de meeste landen van de Europese Unie hebben immers al lang geleden de eigen landstaal of -talen in hun Grondwet opgenomen of in andere wettelijke regelingen vastgelegd. In 1996 kwamen het CDA en het Gereformeerd Politiek Verbond, een van de politieke voorlopers die in Rouvoets ChristenUnie zijn samengegaan, met een voorstel daartoe. De paarse regeringspartijen, die toen aan de macht waren, vonden dat weliswaar sympathiek, maar vooral de toenmalige PvdA-fractie vond dit onnodig en overbodig.

Voor de werkgroep Taal en Taalbeleid van het ANV vormde dit aanleiding om hierover in oktober 2004 te Dordrecht het congres "Nederlands in de grondwet" te beleggen. De bedoeling was het thema onder de aandacht van de politiek te brengen. In het forum van dit congres waren, naast CDA en ChrU, ook de PvdA vertegenwoordigd. Het CDA-kamerlid Jan de Vries, het ChrU-kamerlid Arie Slob en hun PvdA-collega Mariëtte Hamer onderschreven de noodzaak om tot een initiatiefwet terzake te komen. Feit blijft dat de ChrU de enige partij was die deze zaak expliciet in haar verkiezingsprogramma heeft opgenomen. De ChrU-onderhandelaars hebben dit punt concreet ingebracht bij de coalitieonderhandelingen begin dit jaar. Dat de betreffende passage daadwerkelijk in het regeerakkoord gekomen is, is dus vooral te danken aan de ChrU.

Verrassing en benepenheid

In de wat taalpolitiek betreft vaak wat neerbuigende reacties van de Nederlandse media klonk alom verbazing door. Zelfs voor een genootschap als Onze Taal kwam het bericht blijkbaar totaal onverwachts. Het dagblad *De Stentor* citeerde op 7 februari 2007 de reactie van Peter Smulders, directeur van dit genootschap: "Het is opmerkelijk nieuws. Het heeft me verrast. Ik had het niet op de politieke agenda verwacht. Jarenlang is er vanuit allerlei hoeken voor gepleit. Maar kennelijk is het nu onder invloed van Rouvoet wel voor elkaar gekomen." Van enig enthousiasme is bij de heer Smulders verder geen sprake.

Het is overigens nog afwachten wat de opname van het Nederlands in de Grondwet in de praktijk zal betekenen, vervolgt hij in *De Stentor*. "Dat is erg afhankelijk van de vraag of het een puur papieren maatregel blijft of ook echt inhoud krijgt, beleid dat erop is gericht om het Nederlands te bevorderen. De overheid is zelf bezig met het Engels als onderwijstaal in te voeren. Het mag niet alleen een papieren letter blijven, maar moet ook leiden tot een actief beleid, zoals de terugkeer van het Nederlands op de universiteiten. Dat zal nog niet zo eenvoudig zijn. Het is de vraag of men zich daar zal laten terugfluiten." Zo komt hij dan terug bij het in Nederlandse intellectuele kringen zo geliefde onderwerp: het Engels. Het blijft al met al een merkwaardige reactie van iemand die leiding geeft aan een organisatie genaamd Onze Taal.

En in Duitsland?

Opvallend of niet, ook in Duitsland komt men juist in deze dagen met een voorstel om het Duits officieel in de Grondwet vast te leggen. Belangrijke pleitbezorger is de voorzitter van de Bondsdag, Norbert Lammert (CDU). Het ligt in de bedoeling de Grondwet (*Verfassung*) daarvoor nog in deze zin te veranderen. De grote coalitie van CDU en SPD staat er achter. Het Duitse uitgangspunt is helder en duidelijk en ook voor het Nederlands van toepassing: voor de cultuur en de "vanzelfsprekendheid" (*Selbsterständnis*) van dit land is er geen belangrijker factor dan de taal. Uiteraard gaat het er in Duitsland ook vooral om de hegemonie van het Engels in te perken. Daarin passen ook stappen om te voorkomen dat via Brussel het Duits in het gedrang komt. Bondsdagvoorzitter Lammert heeft onlangs de EU-instellingen laten weten dat de Bondsdag in de toekomst geen EU-stukken meer zal behandelen als die niet in het Duits gesteld zijn.

Vasthoudende lobby

Toch is de race nog niet gelopen om het Nederlands verankerd te krijgen in de Nederlandse Grondwet. Erik Verbrugh, initiatiefnemer en organisator van het ANV-congres, wijst erop dat om een grondwetwijziging te bewerkstelligen, er een tweederde kamermeerderheid nodig is. Daar de nieuwe coalitie steunt op 80 van de 150 zetels, is de steun van bijvoorbeeld de sterk gegroeide Socialistische Partij (SP)

onontbeerlijk. Gelet op het ontbreken van enige belangstelling voor dit onderwerp bij de liberale VVD, is de steun van deze partij, die de marktwerking tot richtsnoer heeft verheven, uiterst twijfelachtig. "In de komende jaren blijft een vasthoudende lobby bij deze zaak derhalve zeer noodzakelijk", aldus Verbrugh.

Wim van Heugten

redactielid en lid van de afdeling Nijmegen

Lofprijis der Nederlandse taal

André Rouvoet heeft de Lofprijis der Nederlandse taal 2006 gewonnen. Rouvoet krijgt die prijs van de stichting Nederlands als aanvoerder van de ChristenUnie, die in haar partijprogramma pleit

voor de verankering van het Nederlands in de grondwet. Ook in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet Balkenende, dat eerder dit jaar gevormd werd, is dit voorstellen vastgelegd, mede door toedoen van de ChristenUnie-voorman. Rouvoet moest de strijd aangaan met onder meer Edsilia Rombley, de *Volkskrant* en Mohammed Benzakour. In het eerste jaar dat de prijs werd uitgereikt (2004), was die voor de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. In 2005 ging de prijs naar Gerrit Komrij.

De Lof- en Sofprijis worden jaarlijks uitgereikt aan een organisatie of persoon die zich het jaar eraan voorafgaand, respectievelijk, het verdienstelijkst heeft gemaakt voor de Nederlandse taal en aan de persoon of organisatie die, bewust of onbewust, de Nederlandse taal ernstig te kort heeft gedaan. De plasticen van Puk de Hondt, die verbonden zijn aan de prijs, zullen aan de winnaars persoonlijk worden overhandigd.

De stichting Nederlands zet zich in voor het behoud en de versterking van de positie van het Nederlands als volwassen cultuurtaal en als moedertaal van ruim 22 miljoen Europeanen. Ze geeft onder meer een woordenlijst uit die inmiddels al, in zijn geheel of gedeeltelijk, is overgenomen door *De Standaard*, het weekblad *Elsevier* en de *Volkskrant*. Meer informatie is te vinden op de webstek van de stichting Nederlands (<http://www.stichting-nederlands.nl>). Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot Arno Schrauwers (0649 985 400) of het secretariaat (slofprijis2006@stichting-nederlands.nl).

Het Staring Instituut bewaakt de taal en cultuur van Oost-Gelderland

Het is opvallend dat wij, terwijl ons van hogerhand min of meer wordt opgedragen om op vrijwel alle levensgebieden zo Europees mogelijk te denken, steeds meer belangstelling lijken te krijgen voor de eigen regio. Oudheidkundige verenigingen en culturele kringen organiseren drukbezochte avonden waarop de historie en de belangwekkendheid van de eigen streek uit de doeken gedaan wordt; voor de Twentse soap *'Jonge leu en aole groond'* blijven zelfs de lokale hangjongeren thuis; de Achterhoekse boerenrockband Normaal en het Limburgse Rowwen Hèze brengen bij hun optredens duizenden plattelanders tot de hoogste toppen van extase; de drukpers produceert een niet-aflatende stroom boeken waarin het door kruidige mestdampen omwademde leven tussen dialectsprekende klompdansen en vendelzwaaiers paradijselijke dimensies wordt toegedicht; en een niet te veronachtzamen wapenfeit van de Noord-Brabantse commissaris van de koningin is dat zij, ondanks haar verleden als strijdbaar Europarlementariër, haar onderdanen met een 'Brabants volkslied' heeft opgezadeld.

Dat regionalisme is overigens niet van vandaag of gisteren. De dichter A.C.W. Staring (1767-1840) liet er geen enkel misverstand over bestaan dat hij zich verknocht voelde aan Gelderland in het algemeen en aan de Achterhoek in het bijzonder:

*"Ik ben uit Geldersch bloed;
geen vleitoon klinkt mij zoet;
mijn volksspraak, luttel rond,
geeft nog den klank terug uit onzer
vaadren mond"*

verklaarde hij met vuur. En toen er in 1979 in Doetinchem een instituut werd opgericht dat zich ten doel stelde de taal en cultuur van de Achterhoek en de Liemers te bestuderen en in stand te houden, werd dat zonder enige discussie het *Staring Instituut* genoemd.

Wisselwerking

Vroeger kwam het nog wel eens voor dat er op het Staring Instituut brieven arriveerden met de aanhef 'Geachte heer Staring', maar dat is al lang verleden tijd, want inmiddels heeft het instituut zich zo zichtbaar gemaakt in de regio, dat iedereen wel zo ongeveer weet wat men er zich bij moet voorstellen. En dat is heel wat, want de medewerkers van het Staring Instituut weren zich op uiteenlopende gebieden, die je

De Achterhoek en de Liemers, gelegen ten oosten van Arnhem, helemaal in het oosten van Nederland, leunend tegen de Duitse grens.

Typisch Achterhoekse landschap. Foto: Harold Pelgrom, Hummelo.

zou kunnen samenvatten als documentatie, dienstverlening en onderzoek op het terrein van de taalkundige, cultuurhistorische en landschappelijke aspecten van Oost-Gelderland. De meeste activiteiten worden door werkgroepen uitgevoerd, waarbij begeleiders vanuit het instituut met geïnteresseerden 'uit het veld' bepaalde projecten uitwerken. Door die samenwerking kan een aantrekkelijke wisselwerking ontstaan, die vaak tot verrassende resultaten leidt. Er wordt naar gestreefd elke studie te laten uitmonden in een verantwoorde publicatie, die in eigen beheer wordt uitgegeven of waarvan de uitgave elders met ondersteuning door het instituut wordt mogelijk gemaakt.

Voor die projecten is de inzet van enthousiaste vrijwilligers onontbeerlijk. Zo wordt er al vanaf de oprichting van het instituut gewerkt aan het *Woordenboek van de Achterhoekse en Liemorse Dialecten*, kortweg WALD, waaraan meer dan 250 mensen een aandeel leveren, en aan het onderzoek naar veldnamen, waar steeds honderden informanten – 'metwarkers' genoemd, zoals het hoort in de streektaal – bij betrokken zijn. Voor het WALD wordt onder leiding van

de dialectoloog Dr. Lex Schaars onderzoek gedaan naar de woordenschat van de dialecten die in de Liemers en de Achterhoek gesproken worden. De zeven delen die er tot nu toe van verschenen zijn, bevatten bovendien talloze, soms zeer schilderachtige spreekwoorden en uitdrukkingen, die hecht verbonden zijn met het leven op het platteland, maar desondanks vaak universele betekenis hebben. Veel van wat het instituut op wetenschappelijk verantwoorde manier tot stand brengt, kan in populaire vorm gebruikt worden. In de regionale pers wordt tot lering en vermaak regelmatig allerlei opmerkelijks uit het WALD geciteerd en toegepast.

Het onverwachte Nederland

"Gelders dreven zijn de schoonste / van ons dierbaar Nederland", verzekert een 19de-eeuwse dichter ons. Daar zullen best wat kanttekeningen bij geplaatst kunnen worden, maar wie de moeite neemt om eens rustig rond te kijken in 'het onverwachte Nederland' van Achterhoek en Liemers, zal er onherroepelijk toe neigen om die bejaarde poëet gelijk te geven. Rivieren,

Kasteel De Wildenborch, hier afgebeeld op een kwartetspel uitgegeven door het Staring Instituut, was het woonhuis van de dichter Staring.

beken, heuvels, bossen, door bomen omzoomd bouw- en weiland vormen met elkaar een heel bijzonder landschap, waaraan de architectuur van kastelen, landhuizen en boerderijen zich soepel heeft aangepast. Maar dat landschap is tegelijkertijd heel kwetsbaar, want gemeenten willen vandaag de dag nog wel eens een stukje van hun culturele eigenheid opofferen aan een lucratief uitbreidingswijkje of een handige rondweg.

Het enorme fotoarchief van het Staring Instituut laat zien wat er in de loop der jaren verdwenen is, maar geeft ook een beeld van het vele dat gelukkig behouden bleef. Bovendien worden waardevolle cultuurlandschappen zorgvuldig beschreven, waarbij vooral aandacht besteed wordt aan de manier waarop gebouwen en landschap elkaar aanvullen. Cultuur ontwikkelt zich: er wordt geleefd en gewerkt in de Liemers en de Achterhoek en daardoor verandert er natuurlijk veel. Maar veranderen hoeft niet altijd hetzelfde te zijn als verknoeien. Daarom beperkt het Staring Instituut zich niet tot inventarisatie, maar geeft het ook adviezen die ertoe kunnen leiden dat er bij allerlei bouwactiviteiten in het buitengebied niet al te geestdriftig met de botte bijl op los gehakt wordt.

Verleden, heden en toekomst

'Wi'jeren het olde' is de naam van verschillende Achterhoekse folkloristische clubs. Dat devies is vanzelfsprekend ook van toepassing op het Staring Instituut, maar daar blijft het niet bij. Want het instituut conserveert niet alleen het verleden, maar is ook energiek bezig met het heden en de toekomst van de streek die het

bedient. De rijk vertakte muziekcultuur van Oost-Gelderland sinds 1955 wordt zichtbaar gemaakt in het uitvoerige 'Poparchief'. Hoorbaar trouwens ook zeer nadrukkelijk, want het archief bevat een imposante hoeveelheid geluidsopnamen, die het hele scala van intieme luisterliedjes tot ruige rock doorloopt.

Van een heel andere orde zijn de bezigheden van de werkgroep 'Dialect en Religie', die bijbelgedeelten uit de grondtekst in het dialect vertaalt en kerkliederen in de streektaal herdicht, zodat ze in 'dialectkerkdiensten' gebruikt kunnen worden. Voor het onderwijs ontwikkelt het instituut dialectlessen en lesprojecten over de streekcultuur. Leerlingen die materiaal zoeken voor spreekbeurten en werkstukken, vinden in het documentatiecentrum altijd wel informatie waarmee ze uit de voeten kunnen en als ze door de bomen het bos niet meer zien, worden ze door een vriendelijke medewerker zonder mankeren op het juiste spoor gezet.

Cultuur is mensenwerk, geen wonder dus dat mensen erin geïnteresseerd zijn. "Ze willen er wat van zien", meent Henk Aalderink, voorzitter van het Staring Instituut. "Ze willen de cultuur meevoelen, kortom: ze willen een verhaal. Als het Staring Instituut kans ziet daaraan tegemoet te komen, als het een brede kring van mensen weet aan te spreken met het boeiende verhaal van de streek waarin zij leven of die ze bezoeken, dan gaat het een fantastische toekomst tegemoet."

Europees denken is prachtig, maar 'de liefde tot zijn land is ieder aangeboren' houdt Vondel ons voor, en zijn tijdgenoot, de Achterhoekse dominee Willem Sluyter, vindt zijn directe omgeving al mooi genoeg: "Waer iemand duysent vreugden soeck', Mijn vreugt is in dees' achter-hoeck", stelt hij tevreden vast. En als je dan toch op zoek gaat naar die 'duysent vreugden', kun je ze vast en zeker ook in diezelfde 'Achter-hoeck' vinden. Maar het is dan wel verstandig om eerst even bij het Staring Instituut in Doetinchem langs te gaan.

Wim Wijnands
redactielid en lid van de
afdeling Twente-Achterhoek

Typisch Achterhoekse landschap.
Foto: Harold Pelgrom, Hummelo.

Het Zuid-Limburgs heeft zich ontwikkeld tot een onafhankelijke taal op het grensgebied tussen België, Nederlands Limburg en Duitsland.

Zuid-Limburgs is een taal

"Het Zuid-Limburgs is een taal, geen dialect", zegt de wetenschapper Jean Frins, die de streektaal voor zijn scriptie aan de Rijksuniversiteit Groningen bestudeerde. Het Limburgs, dat wordt gesproken tussen Geleen en Eijsden in Nederland, het Duitse Eschweiler en het Belgische Eupen, is volgens hem de enige Germaanse taal met een typisch Romaanse zinsbouw. Uniek is dat er zinsconstructies in voorkomen die het eindpunt van een handeling beschrijven, iets wat volgens de bestaande taaltheorieën uitgesloten is. "Nergens anders in de wereld komt dit voor, zelfs niet in het Swahili", zegt Frins. Als voorbeeld geeft hij: "Op huu kunt 't zich mit d'r tsog got aa" (letterlijk: Vandaag komt het zich met de trein goed aan; vrij vertaald: je kunt er tegenwoordig met de trein goed komen). Ook zijn er sterke Romaanse invloeden, die in een Germaanse taal onmogelijk zijn: de vlaai eet zich, het bier drinkt zich, het fornuis verwarmt zich, vrij vertaald: de vlaai/het bier is lekker, het fornuis wordt warm.

"De taal ontwikkelt zich nog steeds aan alle kanten van de grens", stelt Frins vast, "en steeds meer jongeren in dat gebied spreken Zuid-Limburgs." Hij denkt dat de taal zich onafhankelijk heeft ontwikkeld, omdat de streek eeuwenlang geïsoleerd was van andere economische en taalgebieden. Frins ondervroeg 120 dialectsprekers uit heel Limburg, de regio Aken en de Duitstalige gemeenschap van België. Zij beoordeelden meer dan honderd dialectzinnen en enkele tientallen woorden. Met een tiental taalwetenschappers analyseerde Frins daarna de gegevens.

Ons Erfdeel slaat al 50 jaar een brug tussen Noord en Zuid

Interview met hoofdredacteur Luc Devoldere, eerder verschenen in *Tertio* (21 maart 2007)

In 1957 richtte Jozef Deleu, daartoe geïnspireerd door André Demedts, het tijdschrift *Ons Erfdeel* op. Voor de viering van het halve-eeuweest staan voor het blad en de zusterpublicaties *Septentrion* en *The Low Countries* heel wat projecten op stapel, die in goede banen worden geleid door hoofdredacteur Luc Devoldere, die medio 2002 de fakkel overnam van Jozef Deleu.

Tot eind 2002 was *Ons Erfdeel* een 'Algemeen Nederlands cultureel tijdschrift'. Met de jaargang 2003 werd het een 'Vlaams-Nederlands cultureel tijdschrift'. Wil je op die manier de eigenheid van Vlaanderen en Nederland ten volle tot haar recht laten komen?

"Dezelfde nevenschikking, Vlaams-Nederlands, zult u overigens ook terugvinden in de ondertitel van *Septentrion: Arts, lettres et culture de Flandre et Pays-Bas* en die van *The Low Countries: Arts and Society in Flanders and the Netherlands*. Het geloof in de integratie is geleidelijk vervangen door het pragmatische model van samenwerking. Samenwerking begint met kennis van elkaar, met nieuwsgierigheid. In dit blad wordt die kennis aangereikt, die nieuwsgierigheid geprikkeld. Jozef Deleu pleitte al in 1989 voor een "marriage de raison" tussen Vlaanderen en Nederland. Beiden zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Laat ze broederlijk optrekken in Europa en de wereld als ze daar beter van worden. Wij hebben er alleen al belang bij om dat te doen als wij onze taal willen verdedigen."

Jozef Deleu, hier met zijn echtgenote, richtte precies 50 jaar geleden *Ons Erfdeel* op en bouwde het uit tot het grootste Vlaams-Nederlandse culturele tijdschrift.

In het 'Woord vooraf' bij nummer 3/2002, het eerste nummer dat onder uw leiding verscheen, schrijft u: "De samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen is voor Nederland belangrijk en voor Vlaanderen noodzakelijk." Een bewust aangebracht verschil in benadering?

"Er blijft natuurlijk een verschil in kritische massa: wij zijn met zes miljoen, Nederland telt zestien miljoen mensen. Wij zijn een natie in wording, Nederland is een natiestaat. Hoe voltooid onze emancipatie ook lijkt, zeker op economisch en politiek vlak – in die zin is de Vlaamse Beweging een succesvolle beweging gebleken: een groot deel van haar agenda is uitgevoerd – toch blijft er een onvoltooid emancipatie op taalkundig en cultureel vlak. Soms denk ik dat we sinds het einde van de jaren '50 te snel rijk zijn geworden. Zo is de standaardtaal niet door iedereen verworven. Een tussentaal, die ons provincialiseert, dreigt zich tussen dialect en standaardtaal te wringen."

Als algemeen-cultureel tijdschrift wil *Ons Erfdeel* blijvend aandacht besteden aan literatuur, film, beeldende kunst... Een benadering die niet geënt is op de actualiteit van het moment, maar in haar hoofddoelstelling juist wil ingaan tegen de vluchtigheid van de informatiestroom die ons iedere dag weer overspoelt...

"*Ons Erfdeel* is – ik trap nu even een open deur in – geen vlot weglezend, hapklaar magazine, maar wil een kamer voor reflectie zijn. Het wil de culturele en maatschappelijke actualiteit op een zekere afstand volgen, selecteren in het aanbod en ruimte reserveren voor kritische commentaar. Aan die (letterlijke) ruimte ontbreekt het nogal eens vandaag de dag, aan wezenlijke kritiek ook. De kritiek die de redactie voor ogen staat, bevindt zich tussen academische kritiek en journalistiek. *Ons Erfdeel* wil kritiek blijven brengen met analyse en oordeel, met distantie en sérieux, met diepgang en degelijkheid. Want zonder over ontleding te spreken, kunnen we toch niet heen om het feit dat traag, maar zeker een andere omgang met geletterdheid aan het groeien is. Informatie wordt nu ook, meer en meer, via andere dragers aangeboden. Informatie wordt geconsumeerd, op de maat van de eigen behoefte. Ze moet ook sneller en korter. De brede adem heeft het moeilijk. De diepgang en nuancering ook. Echte kritiek veronderstelt de gave der onderscheiding. Ze veronderstelt ook afstand van de waan van de dag. *Ons Erfdeel* wil die kritische distantie niet opgeven. Wij

Logo 50 jaar *Ons Erfdeel* 1957 – 2007

onderschatten ook de lezers niet. Het blad blijft geloven in het gedrukte medium. Het gaat van vijf naar vier nummers per jaar en iedere aflevering zal bijna een boek worden van telkens 200 bladzijden. Daarnaast werken we ook gestaag verder aan onze aanwezigheid op het web. Onze website wordt in drie talen bijgehouden. We zijn gestart met een blog en een nieuwsbrief. Dit jaar zal ons bibliografisch archief volledig up-to-date zijn. Vele duizenden artikelen, eigenlijk alle publicaties zijn dan vindbaar. Internet is schitterend om de archieven van al onze bladen, het collectieve geheugen van het huis, voor iedereen onder de aandacht te brengen en ter beschikking te stellen."

Voor de feestjaargang is een reeks bijdragen voorzien van Tom Naegels en Bart Dirks, een Vlaming en een Nederlander, die elkaars land pogen te begrijpen.

"Het gaat hier om een grote reportage, die over de vier nummers breed wordt uitgesmeerd en waar op termijn zelfs een boek in zit. De Vlaamse auteur Tom Naegels trekt op ons verzoek het hele jaar door Nederland en de Nederlandse journalist Bart Dirks, correspondent van *de Volkskrant*, door Vlaanderen. Zij keren terug met hun verhalen en beschouwingen, die achtereenvolgens handelen over diversiteit (het niet altijd gemakkelijke samenleven met verschillende bevolkingsgroepen in het eerste nummer), de spanning tussen de seculiere samenleving en de religie(s) (in nummer 2), het sociale weefsel en de rol die het middenveld daarin speelt (in nummer 3) en de politieke verhoudingen (in nummer 4). Wij zijn er vast van overtuigd dat ons dichtste buitenland ons een spiegel blijft voorhouden waarin we onszelf beter kunnen zien."

Kan je al iets meer zeggen over het tweede nummer, waarin de religie aan bod zal komen?

"Bart Dirks gaat op bezoek bij de kardinaal, volgens wie een soort religieus gevoel duidelijk weer aan het ontwaken is, en bij de pastoor die Gerard Reve heeft begraven. In de Sint-

Voorzijde van het eerste nummer van de vijftigste jaargang van *Ons Erfdeel*, dat voortaan viermaal per jaar verschijnt, met telkens ongeveer 200 pagina's per nummer.

Egidiusgemeenschap in Antwerpen vraagt hij zich af of hij daar de avant-garde ziet van een 'andere' katholieke kerk. Verder toont de verkiezing van pater Damiaan tot grootste Belg volgens hem aan dat de katholieke humuslaag in Vlaanderen nog lang niet uitgeput is. Dirks schrijft alleszins aandachtig en met empathie over dingen die hem net vreemd genoeg zijn om onbevangen te zijn. Tom Naegels gaat van zijn kant op zoek naar de terugkeer van de religie in Nederland en reist naar Urk. Die terugkeer lijkt hem meer een reactie op maatschappelijk onbehagen dan een authentieke religieuze revival. Nederland is op zoek naar een sociale en morele correctie op de seculiere, individualistische en libertijnse samenleving. Het christendom komt daarbij weer in beeld. Het is volgens Naegels onnodig om dan te gaan huilen over duisternis en middeleeuwen, zoals Hugo Camps deed in *De Morgen*."

In jaargang 50 staat ook telkens een 'geschreven zelfportret'.

"In elk nummer zal een figuur uit de wereld van de cultuur die in 2007 ook vijftig wordt, de balans opmaken en zich wagen aan een zelfportret: wat was de droom en wat is ervan geworden? Philip Akkerman opent de rij. Deze schilder, die exclusief zelfportretten produceert, maakt er nu een met woorden. Auteur Marjoleine de Vos, regisseur Luk Perceval en choreograaf Ed Wubbe volgen."

Ons Erfdeel wil ook nadrukkelijk naar buiten treden met manifestaties. Welke zijn gepland? En speelt hier de filosofie mee dat het tijdschrift en de stichting streven naar een meer zichtbare aanwezigheid in het culturele gebeuren?

"Op 12 mei vieren we feest in de aula van de Gentse Universiteit, opgericht door Willem I. De dichters Gerrit Kouwenaar, *Grand Old Man*

van de Nederlandse poëzie en ook "Vijftiger", en Els Moors, een van de meest getalenteerde debutanten van de laatste jaren, zijn van de partij, maar ook cabaretier Wim Helsen en zanger Bart Peeters. In september volgt dan de publicatie van een bijzonder boekproject: *Overeind in Babel. Talen in Europa*. Wie respectvol omgaat met de eigen taal, brengt ook respect op voor andere talen. In *Overeind in Babel* wil de redactie de diversiteit en complexiteit van de Europese taalsituatie voor het voetlicht brengen. Naar aanleiding van het boek wordt een symposium georganiseerd, met schrijvers uit heel Europa. De schrijvers zelf zullen voor de duur van één avond de "res publica litterarum", de Europese republiek der letteren herstellen. Met dat verschil dat de lingua franca niet meer het Latijn is of het Frans en evenmin het Engels. Schrijvers lezen voor uit hun eigen werk in hun eigen taal. Deze literaire avond, gelardeerd met theater en muziek, vindt plaats in de Bozar (het Paleis voor Schone Kunsten) in Brussel op zaterdag 15 september."

Tenslotte nog iets over de bereikbaarheid. Zowat overal hoor je het geklaag en het gezeur dat literaire en algemeen-culturele tijdschriften het moeilijk hebben tegenwoordig, dat het aantal abonnees blijft afnemen. Hoe zit dat met Ons Erfdeel? En welke verhouding is er tussen Vlaamse en Nederlandse lezers?

"Het zijn geen gemakkelijke tijden voor het gedrukte woord dat enige inspanning verwacht. We doen er alles aan om ons abonnementenbestand op peil te houden. Het blad wordt ook breed verspreid: dat is de afspraak met onze belangrijkste subsidiegever, de Vlaamse overheid. De Vlaamse abonnees vormen de meerderheid. Dat mag vreemd klinken voor een blad dat ruimhartig aandacht schenkt aan het hele taalgebied en daarbij let op de verhoudingen, maar het heeft ons nooit bezwaard. Er is in Nederland nog een potentieel voor het blad, dat Elsbeth Etty in *NRC Handelsblad* eind vorig jaar inhoudelijk het beste literaire tijdschrift van het taalgebied noemde. De enige fout die ze maakte, is dat *Ons Erfdeel* natuurlijk een cultureel blad is, maar we incasseren graag het compliment."

Stichting Ons Erfdeel
Murissonstraat 260
B - 8930 Rekkem
www.onserfdeel.be

Jooris van Hulle
hoofdredacteur **Nieuwsbrief**
lid van de afdeling Houtland

De Nederlandse spelling: een eindeloos verhaal?

De vorig jaar ingevoerde spellingwijziging van het Nederlands heeft met name in Nederland nogal wat deining veroorzaakt. De stofwolken die de discussie toen veroorzaakte, zijn intussen zo langzamerhand neergedaald. Misschien is het daarom nu een geschikt moment om eens de balans op te maken. Waar ging het ook alweer allemaal om? En misschien draagt een bescheiden historische context ertoe bij de problemen van vandaag wat te relativieren.

Zoals bekend, is de spelling in Nederland en Vlaanderen sinds 1981 een zaak van de Nederlandse Taalunie, een intergouvernementeel orgaan, waartoe sinds 2004 ook Suriname is toegetreden. De Taalunie is verantwoordelijk voor de *Woordenlijst Nederlandse Taal*, in de wandeling het 'groene boekje'. Daarin is de officiële spelling van het Nederlands vastgelegd, zoals die verplicht is voorgeschreven voor overheidsdiensten en scholen.

Heftige commotie

In 2005 verscheen de *Woordenlijst Nederlandse Taal* met de nieuwste aanpassingen van en aanvullingen op de Nederlandse spelling. In 2006 werd deze 'nieuwe spelling' van kracht. In de aanloop daartoe ontstond heftige commotie, met name in de Nederlandse media. Anders dan bij de vorige spellingronde, die van 1995, leek Vlaanderen daarentegen nu redelijk tevreden. De herziening van toen, de eerste officiële herziening sinds 1954, was met nogal wat rumoer gepaard gegaan. Het pakket voorstellen van de Spellingcommissie-Geerts had de eindstreep bepaald niet ongeschonden gehaald. In de toen verschenen editie van de *Woordenlijst Nederlandse Taal* schrijft het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie in zijn 'Woord vooraf': "Taal leeft en maakt voortdurend nieuwe ontwikkelingen door. De *Woordenlijst van de Nederlandse Taal* dient aan die ontwikkelingen recht te doen. Daarom zal voortaan elke tien jaar een geactualiseerde versie van de *Woordenlijst* verschijnen. De spellingregels hoeven daarvoor niet te veranderen; het gaat om het verwijderen van in onbruik geraakte woorden of schrijfwijzen en het opnemen van nieuwe woorden die intussen de taal zijn binnengekomen."

Deze formulering suggereert dat in 2005 enkel verouderde woorden zouden worden geschrapt en nieuwe zouden worden toegevoegd. Maar er gebeurde meer: er kwamen nieuwe regels voor de tussen-n, het liggend streepje, het gebruik van het trema, het hoofdlettergebruik, 500 Surinaamse woorden werden opgenomen – Suriname was inmiddels (2004) lid van de Nederlandse Taalunie geworden – en er werd gekozen voor een aantal opmerkelijke afbrekingen als *catas-trofe* en *Fran-krijk*. In Nederland waren, zoals gezegd, de poppen aan het dansen. De kranten *de Volkskrant*,

NRC Handelsblad en *Trouw* wezen de spellingherziening vierkant van de hand. Datzelfde deden weekbladen als *Elsevier*, *Vrij Nederland*, *HP/De Tijd* en *De Groene Amsterdammer*. Ook Planet Internet en de beroepsvereniging van tekstschrijvers in Nederland en Vlaanderen Tekstnet, de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) en het Genootschap Onze Taal, onder meer uitgever van het gelijknamige tijdschrift, tekenden bezwaar aan. De spellingregels van de Taalunie werden afgewezen als te ingewikkeld en dus onbruikbaar. Als alternatief verscheen in augustus 2006 het *Witte Boekje*. *Spellinggids van het Nederlands* onder auspiciën van het Genootschap Onze Taal.

Zaak van de overheid

In Nederland is sinds 1799 de spelling een zaak van de overheid. In dat jaar kreeg de 'Agent voor Nationale Opvoeding' van de Bataafse Republiek – de minister van Onderwijs zouden we nu zeggen – J.H. van der Palm als taak: 'Het invoeren eener gelijke spelling onzer Moedertaal'. De Leidse hoogleraar Vaderlandsche taal en Welsprekendheid Matthijs Siegenbeek (1774-1854) kreeg de opdracht zo'n spelling te ontwerpen. In 1804 werd deze officieel. Misschien tot troost van de hedendaagse spellinghervormers: de eerste officiële Nederlandse spelling kwam al meteen onder vuur

te liggen, met als een van de felste criticasters de dichter en alleskunner Willem Bilderdijk. Niettemin zou de spelling-Siegenbeek tot in de jaren '30 van de vorige eeuw in Nederland standhouden. In België bestond sinds 1844 voor het Nederlands een eigen officiële spelling. Deze mag grotendeels op het conto worden geschreven van een van de voormannen van de Vlaamse Beweging, Jan Frans Willems (1793-1846). De spelling sloot nauw aan bij die van het Noorden en leidde in Vlaanderen tot felle, maar vergeefse oppositie.

In Nederland en België is de spelling dus sinds de 19de eeuw een overheidstaak. Dat ligt niet zonder meer voor de hand. In Engeland, de Verenigde Staten en Frankrijk bestaat geen officiële spelling. In de eerste twee landen wordt de spelling overgelaten aan de samenstellers van toonaangevende woordenboeken zoals de *Oxford Dictionary* en de *Cambridge Dictionary* in Engeland en *Webster's Dictionary* in de Verenigde Staten. In Frankrijk houdt de Académie Française al sinds 1694 een woordenboek bij dat als toonaangevend geldt, maar niet bindend is.

'Misselycke misspellinge'

Al is er binnen het Nederlandse taalgebied dus al ruim twee eeuwen sprake van een officiële spelling, de discussie over de spelling is er aanzienlijk ouder. In 1581 verscheen bij Christoffel Plantijn in Antwerpen de *Nederduitse Orthographie* van Pontus de Heuiter (1535-1602), waarin de spelling van het algemeen Nederlands centraal stond. Drie jaar later gaf de inmiddels naar Leiden verhuisde drukker de

De Vries (l) en Te Winkel (r) ontwierpen in 1863 een eigen spelling, die later officieel werd in België en Nederland en nog altijd de basis vormt van onze hedendaagse Nederlandse spelling.

Twe-spraack vande Nederduitsche Letterkunst uit, van de hand van Hendrick Laurensz. Spiegel (1549-1612). De ondertitel luidt: ‘*Vant spellen ende eyghenscap des Nederduitschen taals*’. In de 17de eeuw zetten ook literatoren als P.C. Hooft en Joost van den Vondel zich in voor een meer overzichtelijke spelling. Wel vond de laatste dat eerstgenoemde daarin soms te ver ging. Dat leidde dan tot ‘*misselycke misspellinge*’. Ging het Hooft en Vondel er vooral om voor hun eigen werk een uniforme en consequente spelling te bedenken, zeker voor Hooft speelde nog een ander aspect mee. Hij streefde duidelijk naar een zekere vereenvoudiging ten opzichte van de gangbare spellingen. Veel verder ging daarin het Amsterdamse kunstgenootschap ‘*Nil volentibus arduum*’, dat in 1677 pleitte voor de afschaffing van de letters c, q en x. Hoe dan ook, vóór Siegenbeek kwam er geen uniforme spelling. Toen die er kwam, gold die enkel voor het noordelijke gedeelte van het Nederlandse taalgebied. Daar was op de grondvesten van de oude Republiek met haar autonome gewesten een echte eenheidsstaat ontstaan. Pas daarna kon een nationale spelling aan bod komen. Wel was, ook op het terrein van de spelling, tot die tijd in het protestantse Noorden de *Statenbijbel* (1637) tot op zekere hoogte toonaangevend.

Een wezenlijk probleem bij de spelling van het Nederlands is – en dat geldt ook voor andere Europese talen – dat schrijvers gebruikmaken en -maakten van het Romeinse alfabet. Wel werd dat enigszins aan de Nederlandse behoefte aangepast. Dat gebeurde door de introductie van de letter w (Eng. double u), door geleidelijk een klankonderscheid te maken tussen u en v en tussen i en j, nog lang uiteenlopende vormen van hetzelfde letterteken (‘stuuers’ voor ‘stuuvers’, ‘Vtrecht’ voor ‘Utrecht’, ‘iaren’ voor ‘jaren’, ‘jnden’ voor ‘inden’), en door het gebruik van de lange ij. Klinkerverlenging kon worden weergegeven door een verdubbeling van de betreffende letter of – tegenwoordig vrijwel in onbruik geraakt – door toevoeging van een e of i (Fockema Andreae, Oirschot, notoir). Verdubbeling van de op een klinker volgende medeklinker levert een korte klank op (speling/spelling). De moeilijkheid is dat het Nederlands tussen de 35 en 40 betekenisonderscheidende klanken kent, de zogeheten

fonemen, en er maar 26 letters beschikbaar zijn. Deze constatering deed Vondel al in 1625 verzuchten dat het ‘*van noode [was] datter een tweede Cadmus [bij de klassieke Grieken de mythologische vorst die het alfabet invoerde] verrees die meer letters vond*’. Lettercombinaties als bij de meeste klinkers en de ch en ng lossen het probleem slechts gedeeltelijk op. Vandaar dat sommige letters voor meerdere klanken kunnen staan, bijvoorbeeld de e in ‘evenwel’. Anderzijds maken wij bij het schrijven van in het huidige ABN gelijkkluidende fonemen gebruik van onderscheiden letters en lettercombinaties als ij en ei, ch en g. Ook zijn de letters c, q en x, zoals ‘*Nil volentibus*’ al in 1677 constateerde, in feite overbodig.

De Vries en Te Winkel

Toen Matthias de Vries (1820-1892) en Lammeret Allard te Winkel (1806-1868) in 1864 de eerste aflevering lieten verschijnen van hun *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (1882-1998; 29 delen met supplementen), nog altijd het meest omvangrijke woordenboek ter wereld, gebruikten zij daarvoor een in 1863 ontworpen eigen spelling. De uitgangspunten van deze spelling-De Vries en Te Winkel zijn:

- De spelling moet een weergave zijn van de beschaafde uitspraak (het Hollands van de ‘betere kringen’).
- Het beginsel van de gelijkvormigheid: wij schrijven ‘hij krabt’ en niet ‘hij krap’t’ vanwege ‘krabben’; ‘hand’ en niet ‘hant’ vanwege ‘handen’; ‘handdoek’ en niet ‘handoek’ vanwege ‘hand’ + ‘doek’.
- Het etymologisch beginsel: er worden niet meer gehoorde klanken geschreven, die vroeger wel hebben meegeklonken, zoals ‘mensch’, ‘musch’ en de nog bestaande uitgang -isch; ook de keuze tussen ei en ij – in diverse streektalen overigens wel verschillende klanken – is etymologisch bepaald. Voorts worden nog naamvalsuitgangen geschreven die in het gesproken Nederlands allang verdwenen waren.
- Het beginsel van de analogie: wij schrijven ‘dorsstraat’ en niet ‘dorpstraat’ vanwege ‘dorskerk’, ‘dorsplein’ enz. (genitief-s); ‘hij vindt’ en niet ‘hij vint’ vanwege ‘hij komt’ enz.; ‘hij praatte’ en niet ‘hij prate’ vanwege ‘hij werkte’ enz.; ‘hij laadde’ en niet ‘hij lade’ vanwege ‘hij legde’ enz. (stam + uitgang).

De spelling-De Vries en Te Winkel werd een succes. Al in 1864 (!) werd ze in België officieel ingevoerd. In 1866 stond minister Thorbecke haar in de Nederlandse scholen toe. Ook overheidsdiensten gingen in toenemende mate de spelling-De Vries en Te Winkel toepassen. Toch was er ook kritiek. De leraar Nederlands R.A. Kolléwijn (1857-1942) kwam in 1881 met aanzienlijke vereenvoudigingsvoorstellen. In

1934 werden de meeste van zijn aanbevelingen geaccepteerd voor het gebruik op school. In 1946 nam België deze wijzigingen over. Het jaar daarop werd ook in Nederland de gewijzigde spelling-De Vries en Te Winkel bij wet officieel.

Sindsdien hebben Nederland en Vlaanderen nog drie spellingwijzigingen gekend: in 1954, 1995 en 2005. Een 60-jarige heeft er dus bewust al viermaal zijn of haar spelling moeten aanpassen, al was niet elke herziening even ingrijpend. De eerste correctie was het resultaat van het optreden van een speciaal samengestelde Belgisch-Nederlandse commissie. Dit leverde onder meer de ongelukkige voorkeurspelling op bij woorden van vreemde herkomst. Verschillende pogingen om daarna de spelling te hervormen gingen in gekrakeel ten onder. Zoals gezegd, is de spelling van het Nederlands sinds 1981 een zaak van de Nederlandse Taalunie. Een spellingcommissie doet voorstellen, het Comité van Ministers neemt na ingewonnen adviezen de finale beslissing.

De jongste herzieningen

De herzieningsvoorstellen van 1995 waren ingrijpend en leidden tot een storm van kritiek, vooral in Vlaanderen, waarop de Taalunie gedeeltelijk inbond. De kwestie van de tussen-n werd grotendeels vrijgelaten; voor de tussen-n in samenstellingen werd wel een regel opgesteld, die een aantal uitzonderingen kende en weer uitzonderingen op die uitzonderingen. Juist tegen deze regel bleef veel weerstand bestaan. Een belangrijke beslissing was dat de voorkeurspelling bij leenwoorden verdween. Ongelukkig was dat het ‘groene boekje’ soms de eigen regels overtrad en ook verder nogal wat fouten bevatte. Bovendien week de digitale editie soms af van de papieren versie. Het Vlaamse dagblad *De Standaard* besloot tot een eigen spelling.

De spellingcommissie van 2005 hield zich, zoals gezegd, niet aan de tien jaar ervoor gewekte verwachting dat er niet aan de toen opgestelde regels zou worden getornd. In 1995 was bepaald dat wanneer bij samenstellingen waarvan het eerste deel van het woord een diernaam is en het tweede deel een plantkundige aanduiding, de tussen-n niet wordt geschreven. Het was dus ‘paardebloem’ maar ‘paardenhoofdstel’, ‘kattekruid’ maar ‘kattenbak’. Deze regel is nu afgeschaft. Het is nu ‘paardenbloem’ en ‘kattenkruid’. Daarnaast zijn er incidentele wijzigingen doorgevoerd. Zo heeft ‘appèl’ zijn accent verloren. Samengestelde woorden worden vaker aaneengeschreven, zonder het vroeger gebruikelijke verbindingsstreepje. Trema’s moeten zo nu en dan het veld ruimen voor het

liggend streepje. Een aantal woorden wordt anders afgebroken. Het hoofdlettergebruik is hier en daar aangepast.

Het nieuwe 'groene boekje' kreeg, we zagen het reeds, een gemengd onthaal. Vooral uit Nederland kwam veel kritiek en niet van de eersten de besten. Tot de critici behoorde de vroegere hoofdredacteur van *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, H. Heestermans. De auteur van de populaire *Spellingwijzer*, de Tilburgse hoogleraar J. Renkema, die bij de vorige spellingherziening uit onvrede uit de Spellingcommissie van de Taalunie stapte, pleitte voor een soepele toepassing van het gebruik van de tussen-n in samenstellingen. Bezwaren kwamen er ook uit de gelederen van het Genootschap Onze Taal. Voor veel Nederlandse periodieken, een aantal uitgevers en andere taalgebruikers was de maat vol. Het resultaat van die onvrede was, zoals gezegd, *het Witte Boekje*, dat inmiddels al enige keren is herdrukt. Dat laat de individuele taalgebruiker bij het schrijven van de tussen-n in samenstellingen een grote vrijheid. Veranderingen waarvan de reden naar het oordeel van de samenstellers niet overtuigend is, blijven achterwege.

Duidelijk mag zijn dat de kritiek van de groep rond *het Witte Boekje* zich niet uitsluitend richt op de jongste spellingcorrectie. Ook die van 1995 wordt in de kritiek betrokken. Toch zijn de verschillen tussen 'groen' en 'wit' te overzien. In *het Witte Boekje* hebben de samenstellers de verschillen met het 'groene boekje' tussen haakjes geplaatst. Al bladerend komt men zo hier en daar op een pagina terecht waarop één of meer verschillen staan afgedrukt en dan gaat het vooral om de omstrede tussen-n. Enkele voorbeelden van verschillen tussen 'wit' en 'groen' zijn in het bijgaande kadertje opgenomen.

Belang van het woordbeeld

De Spellingcommissie van de Taalunie lijkt erop uit te zijn geweest een zo consequent mogelijk, sluitend systeem voor de spelling te ontwerpen. Dat brengt uitvoerige regelgeving mee, want het in een beperkt aantal tekens weergeven van een levend iets als de taal, is niet zomaar in simpele regels te vangen. Van de doorsnee schrijver kan echter moeilijk worden verwacht dat hij al die regels met hun uitzonderingen paraat heeft. Hoe ingewikkelder de regels, hoe vaker hij naar een woordenboek moet grijpen (tenzij hij werkt op een pc met spellingcorrector). Dat verklaart een hoop van de irritatie. In de praktijk hebben wij de spelling van veel woorden in het geheugen opgeslagen. Wij schrijven die woorden doorgaans op een bepaalde manier, enkel omdat we het zo gewend zijn, zonder

erbij na te denken. Gewenning is daarom een belangrijke spellingregel. Dat pleit ervoor de spelling niet te vaak te veranderen, zeker niet wanneer een bepaalde schrijfwijze bij de gebruikers weinig problemen oproept. Dat geldt voor een spellingwijze als 'appèl'. Dat geldt voor een afbreking als 'Frank-rijk'. Een alom geaccepteerd woordbeeld moet je niet willen wijzigen.

Vondel al noemde de discussie rond de spelling wat geringschattend 'getwist om de geytewol'. Het verschijnen van *het Witte boekje* betekent niet dat er binnen het Nederlandse taalgebied nu twee spellingen zijn. We hebben het per slot van rekening over betrekkelijk bescheiden aanpassingen van de nog altijd geldende spelling van De Vries en Te Winkel. Afgezien van de afwijkende opvattingen over het gebruik

van de tussen-n in samenstellingen zijn de verschillen minimaal. De gemiddelde lezer of lezeres zal echt niet zo gauw in de gaten hebben of hij of zij een tekst in de 'groene' of in de 'witte' spelling onder ogen heeft. De woordvolgorde in indices en woordenboeken – de veel gebruikte *Prismawoordenboeken* volgen de 'witte' spelling – verandert er nauwelijks door. Ervaren schrijvers hebben wellicht een voorkeur voor de 'witte' spelling, omdat die, vergeleken met de 'groene' van 2005, behoudender van aard is en daardoor beter bij het bestaande woordbeeld aansluit. En bij onze omgang met teksten speelt dat woordbeeld nu eenmaal een essentiële rol.

Rob Kemperink
redactielid van de *Nieuwsbrief*
lid van de afdeling Apeldoorn

'witte' spelling 2006	'groene' spelling 2005	'groene' spelling 1995
1-aprilgrap	1 aprilgrap	[niet opgenomen in lijst]
adapter/adaptor	adapter	adapter
appèl	appel	appèl
barbecuen	barbecueën	barbecuen
co-auteur	coauteur	coauteur
coëxisteren	co-existeren	coëxisteren
dronkelap/dronkenlap	dronkenlap	dronkelap
eenderde	een derde	eenderde
ex-voto	ex voto	ex-voto
fluitekruid	fluitenkruid	fluitenkruid
hanenpoot [poot van haan]	hanenpoot	hanenpoot
hanepoot [plant, handschrift]	hanenpoot	hanenpoot
havo'er	havoër	havo'er
ideeënloos	ideeëloos	ideeënloos
jack-russellterriër	jackrussellterriër	[niet opgenomen in lijst]
Kerst	kerst	kerst
lom-school	lomschool	lom-school
muggenziften/muggeziften	muggenziften	muggenziften
Neolithicum	neolithicum	Neolithicum
paardebloem	paardenbloem	paardebloem
pro-westers	prowesters	pro-westers
reïntegreren	re-integreren	reïntegreren
sater/satyr	sater	sater
sociaal-economisch	sociaaleconomisch	sociaal-economisch
tv-loos	tv'loos	[niet opgenomen in lijst]
typfout/typefout	typefout	typefout
viool spelen/vioolspelen	violspelen	violspelen
vlekkeloos/vlekkenloos	vlekkeloos	vlekkeloos
would-be-schrijver	would-beschrijver	[niet opgenomen in lijst]
zeggegras	zeggengras	[niet opgenomen in lijst]

Resultaten van de enquête over de Nieuwsbrief en *PrincEzine*

In dit nummer stellen we u nog even kort de resultaten voor van de enquête over beide communicatiekanalen van de Orde die begin dit jaar werd georganiseerd. Wij danken alle leden die via e-mail of de speciale bijlage in de *Nieuwsbrief* hun medewerking hebben verleend aan dit onderzoek. Er kwamen 390 reacties binnen, wat goed is voor 12,5 % van de leden. 13 antwoorden kwamen helaas laattijdig binnen en werden niet meer verwerkt in de statistieken. Zij veranderen echter niets aan het algemene beeld dat hieronder wordt geschetst. Als graadmeter lijkt dit percentage ons alleszins betrouwbaar om, voortbouwend op de ideeën en suggesties die werden verwoord, zowel de inhoud als de aanpak van *PrincEzine* en de *Nieuwsbrief* nog verder te verfijnen

Enkele opvallende vaststellingen

- 90 % van de respondenten leest geregeld de *Nieuwsbrief* en 29% van hen leest ieder nummer volledig.
- 78 % van alle leden die hebben geantwoord, ontvangt *PrincEzine* en 87 % van hen leest de elektronische nieuwsbrief ook regelmatig.
- 81 % onder hen staat nadrukkelijk stil bij de beschouwende artikelen die in de *Nieuwsbrief* worden gepubliceerd. Meteen wordt aangetoond dat er wel degelijk nood is aan duiding en misschien minder aan actuele feitelijkheden.
- 55 % van de leden-respondenten antwoordt bevestigend op de vraag of artikelen uit de *Nieuwsbrief* (ook) besproken zouden moeten worden op de afdelingsvergaderingen. Waar “neen” wordt geantwoord, wordt vooral gewezen op de autonomie van de afdelingen en het (vaak) reeds overvolle jaarprogramma.
- De verslagen van het Presidium en de Algemene Raad krijgt men graag zo snel moge-

lijk via *PrincEzine* te lezen, met aansluitend een samenvatting in de *Nieuwsbrief* waar nuttig. Voor de redactie een belangrijk signaal dat beide informatiekanalen duidelijk op elkaar afgestemd moeten worden, zonder in overlappings te vervallen.

- Binnen de overvloed aan e-mailberichten dreigt *PrincEzine* wel eens te verdrinken. Kunnen we ervan uitgaan dat *PrincEzine* nog beknopter kan en moet, zodat de leden met een eenvoudige druk op de muis kunnen doorklikken naar de webstek? De convergentie tussen webstek en *PrincEzine* blijft een van de hoofddoelstellingen van de verdere evolutie van dit medium.

Commentaar en suggesties

Aangezien de redactie om commentaar en suggesties vroeg, heeft ze die ook overvloedig gekregen. Een opsomming ervan zou ons te ver leiden en te veel plaats in beslag nemen. Daarom beperken we ons enerzijds tot wat vele leden denken en anderzijds tot enkele extreme en tegengestelde ideeën.

	aantal	%
Leest regelmatig de <i>Nieuwsbrief</i>	340	90
Leest regelmatig de <i>Nieuwsbrief</i> volledig	109	29
Leest regelmatig:		
- Duiding en beschouwende artikelen	304	81
- Verslagen (Algemene Ledendag, Presidium, Algemene Raad enz.)	265	70
- Nieuws uit de gewesten en afdelingen	277	73
- Kunst ook een taal	251	67
- De Boekenprince	247	66
- Wij gedenken	277	73
- Leden in de kijker	300	80
- Poëzie onder de loep genomen	190	50
- Open Forum	239	63
Ontvangt <i>PrincEzine</i>		
- Daarvan leest <i>PrincEzine</i>	294	87

ENQUÊTE ORDE VAN DEN PRINCE

VLAAMS-NEDERLANDS GENOOTSCHAP
VOOR TAAL EN CULTUUR

Enquête *Nieuwsbrief* en *PrincEzine*

Zo is er de expliciete vraag van heel wat leden dat beleidspunten die binnen het Dagelijks Bestuur en het Presidium worden uitgetekend, verder zouden worden opgevolgd en commentarierend. Heel wat leden vragen ook dat in *PrincEzine* en de *Nieuwsbrief* activiteiten uit de afdelingen bekendgemaakt zouden worden. Plaatsgebrek maakt het voor de redactie moeilijk, zo niet onmogelijk om daar direct gevolg aan te geven. Bovendien staat deze informatie al, voor zover ze beschikbaar gesteld wordt door de afdelingen, op de webstek te lezen. De eigen inzet van de afdelingen is onontbeerlijk voor het openstellen van de afdelingsbijeenkomsten op gewestelijk niveau. Dat geldt evenzeer voor de vraag naar een specifieke cultuuragenda. Daarbij staat voorop dat dergelijke activiteiten wel gesignaleerd kunnen worden, tenminste als er een duidelijke band met de Orde is. Voor het overige ruime cultuuraanbod zijn er voldoende alternatieve media beschikbaar, zowel in gedrukte vorm als elektronisch.

De voornaamste reden waarom sommigen de *Nieuwsbrief* niet lezen, is tijdsgebrek. Enkelens ergeren zich aan de “te lange en saaie teksten”, de “oubollige en maffe opmaak”, terwijl sommigen op de afdelingsvergaderingen rekenen om op de hoogte te blijven van wat er reilt en zeilt in het genootschap. Anderzijds menen velen dat de *Nieuwsbrief* alle lof verdient, zowel qua inhoud als qua vorm. De voornaamste redenen om *PrincEzine* niet te lezen, zijn tijdsgebrek, het teveel aan binnenkomende e-mails en een aversie tegen het computerscherm.

We ontvingen ook totaal tegengestelde commentaren en suggesties. Sommigen pleiten ervoor volledig over te schakelen op elektroni-

Verantwoording

PrincEzine is jarig. Op 15 januari 2006 werd de eerste editie van ons maandelijks elektronisch magazine verstuurd naar alle Orde-leden met een bekend e-mailadres. De doelstelling was en blijft nog steeds een snelle en actualiteitsgebonden informatieverstrekking van en naar de leden en de afdelingen. Meer duiding en beschouwende artikelen zijn terug te vinden in de **Nieuwsbrief**. Om de lengte van **PrincEzine** te beperken, wordt een beroep gedaan op de webstek van de Orde van den Prince (www.ovdp.net). Dikwijls wordt in **PrincEzine** de inleiding van een artikel gegeven, met een "Lees meer..."-koppeling naar het volledige artikel op de webstek.

PrincEzine, de **Nieuwsbrief** en de webstek zijn dus complementaire informatiemedia: de eerste twee worden door dezelfde redactie verzorgd; de webstek put uit verschillende bronnen. Er zijn op twee punten belangrijke verschillen tussen deze media: de bewaring en het bereik. **PrincEzine** is een vluchtig medium, terwijl de **Nieuwsbrief** gemakkelijk langere tijd kan worden bewaard en geraadpleegd. De webstek ligt daar ergens tussen: de informatie wordt voortdurend geactualiseerd met de hulp van de gewesten. **PrincEzine** bereikt momenteel 80 % van de leden, terwijl de **Nieuwsbrief** naar alle leden wordt verstuurd. Jammer genoeg heeft nog maar 17 % van de leden met een bekend e-mailadres tot nu toe de ledenzone van de webstek meer dan eenmaal bezocht... Te uwer informatie voegen we er graag aan toe dat alle edities van **PrincEzine** ook op de webstek te vinden zijn, net als alle nummers van de voorbije jaargangen van de **Nieuwsbrief**.

De redactie is voortdurend op zoek naar een goed evenwicht tussen **Nieuwsbrief** en **PrincEzine** en heeft daarom besloten het advies van de leden te vragen door middel van een enquête. Deze enquête wordt kort na 15 januari 2007 versprekt via e-mail aan de leden met een bekend e-mailadres en via de **Nieuwsbrief** van januari-februari 2007 voor de anderen. Aan de afdelingsvoorzitters wordt gevraagd er de nodige aandacht aan te besteden op de volgende vergadering van de afdeling.

Wij vragen aan alle leden om hun ingevulde enquêteformulier, liefst per omgaande, maar **uiterlijk op 28 februari 2007** terug te sturen naar het **algemeen secretariaat** van de Orde:

- hetzij via e-mail: sla de bijlage (Word-document) op, vul ze in en stuur ze als bijlage naar: orde.van.den.prince@skynet.be.
- hetzij met de post naar: Secretariaat Orde van den Prince, Gounodstraat 2A, bus 31, B-2018 Antwerpen. Aan de afdelingsvoorzitters wordt gevraagd te overwegen om alle ingevulde enquêtes van hun afdeling te bundelen en gezamenlijk te versturen.

De redactie dankt alle deelnemers bij voorbaat voor de tijd die ze aan het invullen willen besteden en belooft maximaal rekening te houden met de resultaten van de bevraging. Meer informatie daarover leest u later.

De redactie

II ENQUÊTE

Kruis hieronder uw antwoord of voorkeur aan. Vul aan, als u dat wenst, met extra commentaar.

1. Leest u regelmatig de **Nieuwsbrief**? Ja Neen

 Zo nee, waarom niet?

.....

.....

.....

Inhoud Nieuwsbrief : ik lees regelmatig	Ja	Neen
Duiding en beschouwende artikelen		
Verslagen (Algemene Ledendag, Presidium,...)		
Nieuws uit de gewesten en afdelingen		
Kunst ook een taal		
De Boekenprince		
Wij gedenken		
Leden in de kijker		
Poëzie onder de loep		
Open Forum		

2. Ontvangt u regelmatig **PrincEzine**? Ja Neen

 Zo ja, leest u **PrincEzine**? Ja Neen

 Zo nee, waarom niet?

.....

.....

III ENQUÊTE

3. Welke inhoud hoort volgens u thuis in de **Nieuwsbrief** of in **PrincEzine**? Kruis uw voorkeur aan in één of beide kolommen. Groen antwoord betekent geen voorkeur. "Weg ermee" is ook mogelijk.

Inhoud	Nieuwsbrief	PrincEzine
Duiding en beschouwende artikelen		
Verslagen (Algemene Ledendag, Presidium,...)		
Beslissingen (Presidium, Algemene Raad,...)		
Open Forum		
Nieuws uit de gewesten en afdelingen		
Kunst ook een taal		
De Boekenprince		
Wij gedenken		
Leden in de kijker		
Poëzie onder de loep		
Prince-nieuws		
Kort verslag Presidium, Algemene Ledendag...		
Nieuws uit de afdelingen		
Nieuws leden		
Wetenswaardig		
Uitspraak van de maand		
(Gef hieronder eventueel uw suggesties)		

4. Vindt u dat bepaalde artikelen uit de **Nieuwsbrief** besproken dienen te worden op de afdelingsvergaderingen?

O Ja, bijvoorbeeld:

.....

O Neen: waarom niet?

.....

Stuur uw ingevuld enquêteformulier, liefst per omgaande, maar **uiterlijk op 28 februari 2007** terug naar het **algemeen secretariaat** van de Orde hetzij:

- via e-mail: sla de bijlage (Word-document) op, vul ze in en stuur ze naar: orde.van.den.prince@skynet.be.
- met de post naar: Secretariaat Orde van den Prince, Gounodstraat 2A, bus 31, B-2018 Antwerpen.

Dank voor uw bereidwillige medewerking!

IV ENQUÊTE

sche berichtgeving; anderen zijn daar radicaal tegen. Prince-leden durven ook al eens ludiek uit de hoek komen, zoals "kan hem [**PrincEzine**] niet meenemen naar het toilet". Maar ondanks de vele uiteenlopende meningen, commentaren en suggesties blijkt de grote

meerderheid ons te zeggen: "Doe zo verder!" De redactie dankt nogmaals alle leden die hun medewerking hebben verleend aan deze enquête. Suggesties, aanvullingen, op- en aanmerkingen blijven overigens steeds welkom. Wie alle resultaten nog eens in detail wil

nalezen, kan daarvoor terecht op de webstek van de Orde (www.ovdp.net).

Jooris van Hulle
hoofdredacteur **Nieuwsbrief**
lid van de afdeling Houtland

Voorkeur	alleen in Nieuwsbrief	alleen in PrincEzine	in beide	geen voorkeur
Inhoud				
Duiding en beschouwende artikelen	273	21	22	61
Verslagen (Algemene Ledendag, Presidium,...)	144	126	31	76
Beslissingen (Presidium, Algemene Raad)	149	106	61	61
Open Forum	164	76	32	105
Nieuws uit de gewesten en afdelingen	128	136	42	71
Kunst ook een taal	248	35	15	79
De Boekenprince	237	36	19	85
Wij gedenken	178	85	43	71
Leden in de kijker	180	95	33	69
Poëzie onder de loep genomen	220	31	14	112
Prince-nieuws				
- Kort verslag Presidium, Algemene Ledendag	80	188	38	71
- Nieuws uit de afdelingen	82	181	32	82
Nieuwe leden				
Wetenswaardig	123	131	27	96
Uitspraak van de maand	74	168	25	110

Verslag van het gewest Brabant-West

Bij het aantreden van een nieuw gewestbestuur in september 2006 werd een rondvraag bij de afdelingsbesturen georganiseerd. Op basis van deze bevindingen werden drie prioriteiten vastgelegd voor de periode 2006 – 2009.

1. Ledenbestand

De gemiddelde leeftijd van onze leden is 58 jaar. Slechts 3 % van de leden is jonger dan 40 jaar en slechts 16 % zijn vrouwen. Het is duidelijk dat meer diversiteit nodig is en een actief wervingsbeleid dient dan ook te zorgen voor een betere afspiegeling van de maatschappij in onze afdelingen. Bij de aanwerving van nieuwe leden dient rekening gehouden te worden met hun maatschappelijke betrokkenheid en bekommernis om de Nederlandse taal en cultuur. Er wordt tevens aangedrongen op de aanstelling van een verantwoordelijke voor de aanwervingen binnen elke afdeling. Het actieplan moet leiden tot het opnemen van 30 dertigers in de komende drie jaar, onder wie minstens 10 vrouwen. De verwachtingen die voortvloeien uit deze ambitieuze doelstelling, zijn hooggespannen.

Samen met het gewest Brabant-Oost werd een specifiek Project Jongerenwerking opgestart. Dit initiatief, duidelijk van groot belang voor de toekomst van de Orde in het algemeen, wordt gedragen door Pierre Therie en Carmen Cordier, respectievelijk gewestmentor van Brabant-West en van Brabant-Oost. In oktober 2006 werd een Openingsvergadering Jongerenwerking gehouden, waar het plan werd opgevat om op een proactieve manier jonge waardevolle kandidaten op te sporen en te integreren in de bestaande afdelingen. De veroudering zonder inbreng van jonge leden leidt immers tot een vershraling van de debatcultuur en minder verscheidenheid binnen de afdelingen. De amicitia dient de leeftijdsverschillen en generaties te overstijgen. Daarenboven past de jongerenwerking perfect binnen het Plan van Aanpak van de Orde. Ondertussen werden al verschillende activiteiten binnen het Project Jongerenwerking georganiseerd, zoals voordrachten van de Prince-leden Maurice Tachelet (*“Wie was Willem van Oranje?”*) en Edward De Maesschalck (*“De geschiedenis van de Orde”*).

2. Inhoud en vorm van de activiteiten

Er wordt een belangrijke verscheidenheid qua inhoud en vorm van de maandelijks activiteiten vastgesteld. Sommige afdelingen hebben een jaarthema en dat wordt ingevuld met onderwerpen die verband houden met

de doelstellingen waarvoor de Orde staat. Anderzijds komen ook onderwerpen aan bod die veel minder inhoudelijk verwijzen naar de Orde. Inzake vorm is de grootste uitdaging voor vele afdelingen het opnieuw invoeren van een debatcultuur. Dreigende intellectuele moeheid kan worden omgebogen naar een nieuwe dynamiek, waarin de debatcultuur en wisselwerking van ideeën weer de bovenhand krijgen. Een aangeklede eet/vergadercultuur, met informatie-uitwisseling en luisteren naar een spreker zonder inhoudelijk debat, kan een remmende invloed hebben op de uitstraling van ons afdelingsleven en dus van de hele Orde.

Ook op gewestelijk vlak zijn er uitdagingen. We moeten durven vaststellen dat de klassieke gewestdagen onvoldoende interesse opwekken bij onze leden. Het symposium over de Rand (zie verder) is een stap in de goede richting. Ook hier staat het gewest voor verschillende uitdagingen. De voorzitters worden aangemoedigd om andere afdelingen te bezoeken en ideeën uit te wisselen.

3. Neerlandistiek

Initiatieven die leiden tot een actieve deelname van Prince-leden, worden maximaal gestimuleerd. Zo draagt het Project Boekenbende, waarbij in een aantal Brusselse gemeenten vrijwilligers met kinderboeken naar gezinnen gaan om voor te lezen aan 5- tot 7-jarigen, ertoe bij om anderstalige gezinnen kennis te laten maken met de Nederlandse taal en cultuur. De maatschappelijke relevantie van zulke acties is duidelijk en daarom kan de rol van de secretaris Neerlandistiek niet genoeg worden benadrukt.

In het kader van de Neerlandistiek werden verschillende activiteiten georganiseerd, waaronder het Randsymposium en de theatermonoloog rond James Ensor. De gewesten Brabant-West, Brabant-Oost en Oost- en Zeeuws-Vlaanderen zetten samen hun schouders onder het prestigieuze project van het Randsymposium, onder het motto *“Het Nederlandstalige karakter van de Rand rond Brussel en zijn maatschappelijke implicaties”* (zie het uitgebreide verslag in het eerste nummer van dit jaar). In het kader van de Neerlandistiek en in antwoord op de vraag naar meer externe communicatie, werd dit symposium in nauwe samenwerking met de v.z.w. De Rand

in cultuurcentrum Westrand in Dilbeek georganiseerd. Een maandenlange voorbereiding ging aan dit symposium vooraf. Daarbij werd in verschillende werkgroepen gedebatteerd rond de subthema's Economie, Mobiliteit en Huisvesting, Gezondheidszorg, Media en Onderwijs, Jongerenbeleid en Cultuur. In een geest van amicitia en tolerantia slaagden tientallen Prince-leden erin een stevige inhoud aan dit Randsymposium te geven. In november 2006 waren 300 aanwezigen getuige van een dynamische Prince-gebeurtenis, waar ook veel niet-Prince-leden van konden genieten. Het initiatief werd in de media gunstig onthaald.

Samen met het gewest Brabant-Oost werd in februari 2007 in de aula van het Maria-Theresiacollege in Leuven de Gewestdag 2007 georganiseerd. In het kader van de Ensor-tenoonstelling in Oostende *“Ensor en de avant-gardes aan zee”* schreef Prof. Ludo Beheydt, lid van de afdeling Leuven, een monoloog op basis van James Ensors brieven en toespraken. Meer dan 300 aanwezigen luisterden geboeid naar de met mooie beelden opgeluisterde inleiding door de auteur. Acteur Bert Vannieuwenhuysse bracht nadien een uitdagende en verrassende uitvoering van dit theaterproject, dat door regisseur Geert Vermeulen op een schitterende wijze werd uitgewerkt tot de documonoloog *De schreeuw van Ensor*.

Jan Lamote
gewestcorrespondent Brabant-West
lid van de afdeling Pajottenland

Kunst ook een taal

Jo Gisekin

Het eiland van elkaar

Als achtste deel in de *Parnassusreeks* van Uitgeverij P verscheen onlangs *Het eiland van elkaar*, een selectie uit het dichtwerk van Jo Gisekin. Poëzierecensent en samensteller van de bloemlezing **Jooris van Hulle**, lid van de afdeling Houtland: "Jo Gisekin is over een periode van veertig jaar dichterschap steeds haar eigen weg gegaan. (...) Overkoepelend motief in haar poëzie is de liefde, de zoektocht naar zingeving binnen relaties: die met haar man, haar kinderen, de ouders, de (gestorven) zus, andere vrouwen die haar op een of andere manier weten te raken. (...) Hoe narratief ook op het eerste gezicht, door de bewuste ingreep in de opbouw van de verzen, waarbij woordparen bewust van elkaar worden gescheiden, en door het terugrijpen naar de metafoor, de draagkracht van iedere vorm van poëzie die zichzelf serieus neemt, overstijgen haar gedichten het hic-et-nunc van haar en onze aanwezigheid in de wereld." Voor de lezer zal deze knappe bloemlezing een boeiende, poëtische expeditie zijn! Jo Gisekin (° Gent, 1942) debuteerde in 1969 met *Een dode speelgoedvogel*, dat meteen werd bekroond met de Poëzieprijs van de Provincie Antwerpen. Sindsdien volgden een tiental bundels, waarover Aleidis Dierick schreef: "Die poëzie lezend, beseft ik dat ik in vogelvlucht over het leven van een vrouw heenga. Ik lees bladen uit een dagboek." Los van alle elkaar opvolgende stromingen in de literatuur, bouwde zij aan een oeuvre dat niet alleen vele lezers vond, maar ook componisten als Vic Nees, Ernest van der Eyken en Wilfried Westerlinck wist te inspireren.

Het eiland van elkaar, Uitgeverij P, Leuven, 2006, 184 blz., 20 euro, ISBN 90-77757-55-4.

Zo zal ik dan worden

Eveneens bij Uitgeverij P in Leuven verscheen *Zo zal ik dan worden. Gedichten over ouder worden* (2006, 128 blz., 16,50 euro, ISBN 90-77757-17-1). Deze bloemlezing werd samengesteld door Bruno Berghs, Jos Hendrickx, **Mark Naessens** en **Jos Smeyers**, beiden lid van de afdeling Leuven-Arenberg. Er staan 100 gedichten in van onder anderen Herman De Coninck, Ida Gerhardt, Hans Andreus, Myriam Van hee, Rutger Kopland en Hugo Claus over het gevoel van ouder worden en ouder zijn, over vreugdevolle herinneringen aan het verleden, ouderdomsproblemen, de

gerijpte liefde, de toekomst en het naderende einde. Naast kwaliteit was originaliteit een tweede leidraad bij het selecteren van de gedichten: de lezer vindt naast gevestigde waarden veel recent werk van de jongste tien jaar terug dat nog niet gebloeemd werd. Een uiterst vruchtbare combinatie van jong en oud, met een ontroerend en beklijvend geheel als eindresultaat.

Europese Mandarijnen

Ruim zeven jaar werkte **Derk-Jan Eppink**, voormalig lid van de afdeling Leuven-Arenberg, als topambtenaar voor de Europese Commissie, een wereld vol achterkamertjes en intriges, die bij het grote publiek weinig bekendheid geniet, maar waar beslist wordt over de toekomst van bijna een half miljard Europeanen. Eppink sleurt de lezer mee in het doolhof van onderhandelingen en af- en behandelingspraktijken, waarop hij van nabij een blik kon werpen als Europees ambtenaar. Nu hij zijn functie onlangs heeft neergelegd om in New York te gaan werken, blik hij in zijn nieuwste boek, *Europese Mandarijnen*, terug op zijn Europese tijd.

In dit boek schetst hij in zijn bekende satirische stijl op een onnavolgbare wijze een portret van de "Europese mandarijnen", de topambtenaren van de Europese Commissie, over wie een Duitse eurocommissaris recent nog zei dat ze "te veel macht hebben en te weinig worden gecontroleerd". Eppink wil duidelijk maken dat de Commissie haar werk verzet via een coulissenmethodiek, veeleer dan via debat en open vergadering. Daarin eigenen de (top)ambtenaren zich allerlei privileges toe, als zelfbewierookte "mandarijnen" van de "slapende schoonheid". Wie een zeldzame blik wil werpen achter de schermen van Europa, komt in dit lijvige en van anekdotiek doorspekte memoires-epos ruimschoots aan zijn trekken. Derk-Jan Eppink is een insider, want hij was enkele jaren medewerker van Europees commissaris Frits Bolkestein en nadien van de Estse eurocommissaris Siim Kallas. Hij was ook jarenlang politiek verslaggever, eerst bij *NRC Handelsblad* en later bij *De Standaard*. In 2004 verscheen zijn succesvolle boek *Avonturen van een Nederbelg*, dat eerder al in de *Nieuwsbrief* werd besproken.

Europese Mandarijnen, Lannoo, Tielt, 2007, 304 blz., 19,95 euro, ISBN 978-90-209-6626-8

Archief van Elsschot blijft samen

De erfgenamen van Alfons de Ridder, beter bekend als de schrijver Willem Elsschot (1882-1960), zijn begin dit jaar na een jarenlang dispuut tot een akkoord gekomen over het archief van de auteur. De lopende rechtsprocedure werd beëindigd, waardoor het volledige archief vrijkwam voor verkoop. "Een droomstart voor de Elsschot-jaren 2007-2010", aldus **Cyriel Van Tilborgh**, voorzitter van het Willem Elsschot Genootschap (WEG) en lid van de afdeling Noorderkempen. De erven kwamen overeen dat het literaire en zakelijke archief van Elsschot als een ondeelbaar geheel bij elkaar zullen blijven. De documenten zullen ter beschikking worden gesteld van het wetenschappelijk onderzoek. "We hopen nu zo vlug mogelijk tot een akkoord te komen met de stad Antwerpen en de Vlaamse overheid", aldus Van Tilborgh. De documenten zijn immers bestemd voor het Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven (AMVC), het geheugen van de Vlaamse literatuur. In afwachting worden ze bewaard in de kelders van het Rockoxhuis in Antwerpen. "Het is een ongelooflijk boeiend en warm-menselijk archief", aldus Van Tilborgh. "Het omvat Elsschots manuscripten en de typoscripten waarop hij zijn teksten vaak intensief verbeterde. Verder heb je zijn zakelijke correspondentie, die een hoog Boorman-gehalte vertoont: een echte schat voor onderzoekers. Maar ook allerlei persoonlijke papieren, bijvoorbeeld zijn diploma's en zijn identiteitskaart, zitten in het archief." Willem Elsschot, de schrijver van meesterwerken als *Lijmen* en *Kaas*, wordt de volgende jaren in Antwerpen uitgebreid herdacht. Er komt onder meer een grote tentoonstelling in het AMVC. De aanleiding is Elsschots vijftigste sterfdag in 2010.

Cyriel Van Tilborgh bracht het Elsschot-archief eigenhandig over naar de kelders van het Rockoxhuis in Antwerpen.

Poëzie onder de loep genomen

Martinus Nijhoff (1894-1953)

Impasse

Wij stonden in de keuken, zij en ik.
Ik dacht al dagen lang: vraag het vandaag.
Maar omdat ik mij schaamde voor mijn vraag
wachtte ik het onbewaakte ogenblik.

Maar nu, haar bezig ziend in haar bedrijf,
en de kans hebbend die ik hebben wou
dat zij onvoorbereid antwoorden zou,
vroeg ik: waarover wil je dat ik schrijf?

Juist vangt de fluitketel te fluiten aan,
haar hullend in een wolk die opwaarts schiet
naar de glycine door het tuimelraam.

Dan antwoordt zij, terwijl zij langzaam
druppelend water op de koffie giet
en zich de geur verbreedt: ik weet het niet.

Van Martinus Nijhoff zitten een aantal versregels in het collectieve geheugen van de Nederlandstalige poëzielezer opgeslagen: "Ik ging naar Bommel om de brug te zien", of "Ik zou een dag uit vissen, / ik voelde mij moedeloos", of nog "Een geur van hogere honing, / verbitterde de bloemen", de aanhef van het veel geciteerde gedicht Het lied der dwaze bijen uit de bundel Nieuwe gedichten van 1934. Het gedicht Impasse, dat misschien wat minder bekend, maar daarom niet minder interessant is, dateert van 1935 en ontstond dus net te laat om in die bundel opgenomen te worden. Het kwam er uiteindelijk wel in terecht, maar pas in de vijfde druk van 1946.

Waarover gaat het gedicht? Het lijkt allemaal zo simpel: in de eerste plaats door de spreektaal die de dichter in bijna alle versregels hanteert en in de tweede plaats door het alledaagse decor. De vrouw zet koffie en de man schuifelt naderbij om haar iets te vragen. Een heel gewone man en een heel gewone vrouw, op het eerste gezicht, maar ja, een gewone man vertelt zijn huiselijke belevenissen meestal niet in verzen en al helemaal niet in een sonnet. Het zal dus wel niet over een banaal echtpaar en evenmin over een banale vraag gaan, over geld of de aanschaf van een nieuwe auto bijvoorbeeld. De laatste regel van de tweede strofe helpt ons uit de droom: de man is een dichter, of in elk geval een schrijver, en hij heeft een "writer's block": de "impasse" uit de titel van het gedicht. Waarom vraagt hij daarvoor hulp aan zijn vrouw? Is de verhouding tussen beiden misschien wat inspiratieloos geworden en hoopt hij dat zijn vraag hem niet alleen op literair vlak iets zou

kunnen bijbrengen, maar dat een openhartig antwoord ook de relatie zou kunnen verbeteren? Dat is mogelijk, zeker als we een eerdere versie van het gedicht erbij halen.

Inderdaad, het slot van het gedicht was niet altijd hetzelfde. Toen het gedicht een jaar na zijn ontstaan, in 1936 dus, een tweede keer verscheen in een reeks van acht sonnetten, luidde de laatste strofe als volgt:

*En zij antwoordt, terwijl zij langzaam-aan
het drup'lend water op de koffie giet
en de damp geur wordt: een nieuw bruiloftslied.*

Dat is een heel ander geluid dan wat we in de eerste en later ook in de "definitieve" versie van het gedicht te horen krijgen: de vrouw spoort hem aan tot het schrijven van een nieuw bruiloftslied, een nieuwe hymne, voor wie anders dan voor haar? Maar dat is kennelijk niet gelukt, want de versie die de definitieve zou worden, heeft het slot van de oorspronkelijke publicatie bewaard: "ik weet het niet".

Wat dichters voor hebben op gewone mensen, is dat zij ook een gedicht kunnen maken over het feit dat zij geen gedicht meer kunnen maken. Zij kunnen veertien regels (en desnoods een hele bundel) besteden aan de mededeling dat ze uitgeschreven zijn en duidelijk ook uitgepraat binnen hun relatie. Heeft het nu zin te gaan zoeken naar de biografische achtergrond van het gedicht? Nijhoff trouwde in 1916 met de drie jaar jongere Nettie Wind, die hem kort na de geboorte van hun zoonje verliet om een zwervend bestaan te gaan leiden, maar met wie hij heel zijn leven door geregeld contact had. Zij publiceerde trouwens onder de naam A.H. Nijhoff. Pas in 1950 scheidde hij van haar en in 1952, kort voor zijn dood, hertrouwde hij met de actrice Georgette Hagedoorn. Het lijkt verstandiger daar maar niet te veel aandacht aan te besteden. "Dichters liegen de waarheid", heeft de dichter Bertus Aafjes ooit gezegd en Nijhoff zelf heeft geschreven: "Lees maar, er staat niet wat er staat."

Dat geldt ook voor dit gedicht, in zijn twee diametraal tegenovergestelde varianten. Alleen al het feit dat ze allebei een prachtig slot opleveren, bewijst hoe dichters met de (vermoedelijke) autobiografische aanzet van hun gedicht alle kanten uitkunnen. "Een nieuw bruiloftslied" suggereert dat er een uitweg is uit de impasse; "ik weet het niet" betekent zoveel als extreme relativering of misschien zelfs definitieve berusting in het menselijk tekort. Want over beide antwoorden heeft de vrouw goed nagedacht, al had de dichter gehoopt haar onverhoeds te benaderen en haar een spontaan antwoord te ontlokken. En ook hier valt het op

De dichter Martinus Nijhoff rond 1949 in de tuin van zijn huis aan de Kleine Kazernestraat in Den Haag, waar hij enkele jaren later plotseling overleed. Foto: W.S. Nijhoff.

hoe de alledaagse dingen een rol spelen in de toch wel dramatische opbouw van het tafereel: het meest huiselijke voorwerp uit de keuken van toen, de fluitketel, komt haar ter hulp om een lang ogenblik te kunnen nadenken over een antwoord op de vraag van de dichter. De damp uit de ketel hult haar even in een wolk, die haar onttrekt aan het gezicht van de man, en ook de lezer verwijft spontaan samen met haar in andere gedachten: de damp gaat niet zomaar door het open raam naar buiten; hij kronkelt rond de glycine, de blauweregen die even een ander uitzicht lijkt te openen, misschien wel op iets hogers, iets niet-alledaags: de wolk "schiet opwaarts". Het zijn de enige niet-alledaagse woorden in het hele gedicht. Pas nadat de wolk door het open tuimelraam verdwenen is en zij langzaam de koffie opgiet, antwoordt zij op de haar gestelde vraag. Hoe zou dat zijn met de espressomachines uit de keukens van nu?

Jo Gisekin

geboren in Gent op 14 mei 1942

Haar dichtersnaam is een pseudoniem van

Leentje Vandemeulebroecke,

Vlaamse dichteres en kleindochter van de

Vlaamse schrijver Stijn Streuvels.

Zij werd diverse malen bekroond.

Missie & Macht

De genre aanduiding 'biografie' oogt neutraal en quasi wetenschappelijk, maar dekt onder de schijn van objectiviteit soms een hagiografie of een afrekening. 'Een biografie' getuigt van een zekere bescheidenheid, misschien van de bekende twijfel die het begin van de wijsheid heet te zijn: het gaat om een mogelijke biografie. Het predicaat 'definitieve' daarentegen getuigt van een aan de arrogantie grenzende zelfverzekerdheid van de auteur of, wat waarschijnlijker is, van de publicitaire flair van de uitgever.

Dat laatste zou wel eens het geval kunnen zijn met *Damiaan. De definitieve biografie* van Hilde Eynikel. Hoewel: de auteur (geboren in Aalst in 1949), die met haar doctoraatsthesis *Damiaan. Een progressieve priester* promoveerde aan de KU Leuven en sinds kort lid is van de afdeling Leuven, heeft voor haar lijvige boek kunnen beschikken over veel onontgonnen en belangrijk archivalisch materiaal. Jozef De Veuster (1840-1889) werd als Pater Damiaan beroemd en vereerd als 'de held van Molokai' en 'apostel der melaatsen'. Hij vertrok in 1863 als missionaris naar de Hawaï-eilanden en werd op eigen verzoek op het melaatseneiland Molokai gestationeerd, waar hij met grote energie zich zowel voor het materiële welzijn als het zielenheil van de leprozen inzette. Op beide terreinen toonde hij zich, indachtig zijn lijfspreuk 'altijd opbouwen, nooit afbreken', grootmoedig en vooruitstrevend.

Het is triest te moeten lezen dat zijn progressiviteit weerstand opriep en zijn succes, ook bij collega's-missionarissen, afgunst. Overigens was de goede priester niet op alle domeinen even progressief; in bepaalde opzichten was hij gewoon een goed katholiek kind van zijn tijd: uit een (hier voor het eerst gepubliceerd) ontwerp voor een kerk blijkt een pieuze voorliefde voor de neogotiek. Toch werden de verdiensten van de man die stierf aan de ziekte die hij bestreed, wereldwijd erkend. In Leuven kreeg hij een standbeeld, in 1894 door Constantin Meunier beeldhouwd; in 1946 kwam de film *De pelgrim der melaatsen* op het scherm; zijn geboortehuis in Tremelo is thans een museum; hij blijkt volgens een recente enquête "de Grootste Belg" te zijn geweest en Paus Johannes Paulus II, permanent bezorgd om goed gezelschap in het hiernamaals, heeft hem zalig verklaard. Het bijzonder boeiende boek van Hilde Eynikel bevat, naast een personenregister, een chronologisch overzicht, een bibliografie en een lijst met vertalingen van Hawaïaanse termen, ook een gedegen kritisch apparaat.

Mrs. Livingstone

Het was mij helemaal ontgaan dat Mr. Livingstone (1813-1873), eveneens zendeling en

na Cristóbal Colón en Marco Polo wellicht de bekendst gebleven ontdekkingsreiziger, ooit getrouwd is geweest. Toch is er, en wel vanaf 1845, een Mrs. Livingstone geweest. Aan haar heeft Hilde Eynikel een uitvoerige biografie gewijd, die de uitgever wervend, maar niet geheel ten onrechte, als 'een dramatisch liefdesepos in een grandioos Afrika' aanprijst. Hoewel de auteur de geschiedenis geen geweld aandoet en met voorbeeldige zorgvuldigheid naar haar bronnen verwijst, heeft haar werkstuk het karakter van een "vie romancée". Dat de auteur vooral literaire ambities had, daarvan getuigen alvast de openingszinnen: "Tafelbaai, 17 maart 1839 – Mary Moffat siddert tot in haar botten in de herfststorm op de pier van Kaapstad. Ze is bijna achttien, klein en stevig. Ze krimpt in elkaar, kin tegen de borst, schouders hoog. Haar lippen zijn twee kleurloze lijnen. Slieren zwart haar slaan in haar gezicht onder de bijtende windvlagen."

Mary Moffat werd in 1821 in Grikwastad, Zuid-Afrika, geboren als oudste dochter van missionaris Robert Moffat, die bij gelegenheid ook als krijgssheer optrad. De geleerde Schotse zendeling – hij vertaalde de Bijbel naar het Setswana – verwierf de eretitel 'apostel van de Bechuanen', die hij massaal, maar zonder blijvend resultaat kerstende. Voor de inboorlingen in Botswana was hij gewoon 'de man met de wrat'. Ten gevolge van meningsverschillen met de London Missionary Society, en ervan verdacht de vader te zijn van 'een lelijk Hollands kind', werd hij met zijn hoogzwangere vrouw en kinderen tot een overhaaste aftocht gedwongen. Mary's moeder beviel op het troepenschip dat haar naar Engeland bracht. Het is deze met veel verve beschreven traumatische episode waarmee het boek begint. Overigens werd Moffat in zijn thuisland gerehabiliteerd en hij keerde later 'in triomf' naar zijn missieland terug.

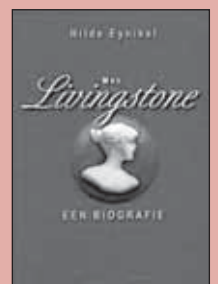
Mary leefde kort (1821-1862) en veelal onder beroerde omstandigheden. Ze vergezelde haar echtgenoot tweemaal op een expeditie, maar vaak was ze lange periodes alleen. De kinderen waren haar zorg en de handel en wandel van haar ambitieuze echtgenoot waren niet onbesproken. David Livingstone diende God en de Mammon: hij verkocht wapens

aan inboorlingen en werd ervan verdacht zwarte vrouwen te bekennen. En Mary's omgeving was zo perfide, dat ze tot deze bittere vaststelling kwam: "In een land vol conflicten verkopen de mensen zelfs hun gezicht." Ze stierf in Shupanga een trieste dood 'te midden van vele drama's'. Mogelijks was ze zwanger, misschien niet van Mr. Livingstone, maar van James Stewart, overigens ook een missionaris. Misschien werd ze zelfs vergiftigd. Eynikel beschrijft het uitvoerig en met veel gevoel voor dramatische encensering: "Bij dageraad kraaien de hanen. De ganzen schreeuwen en in de verte huilen hyena's. Het daglicht komt als een schok. Mary's huid is geel gekleurd. () De mannen gaan op de veranda zitten tot de dageraad een loodzware lucht laat zien. Het oosten is een scherm van zwarte wolken. Een zware mist hangt over het noordoosten. De bergen van Morambara zijn nauwelijks zichtbaar."

Toch is deze met psychologisch inlevingsvermogen geschreven biografie geen collage van familiale intimiteiten, niet louter de grisaille van een corrupte en hypocriete maatschappij. Zij memoreert een stuk koloniale geschiedenis, de genadeloze strijd tussen zwarten, Boeren en Britten, die dit deel van 'grandioos Afrika' in een permanente, maar mobiele arena veranderde. Het boek is voorzien van glossen op persoonsnamen en volken, een 'tijdlijn' en kaarten met de routes van Livingstone's tochten. De noten en bibliografie moet je evenwel op een webstek gaan zoeken, wat jammer is. Maar het is wellicht de eerste biografie van Mrs. Livingstone en het zou ook wel eens de 'definitieve' kunnen zijn.

Hilde Eynikel, *Damiaan. De definitieve biografie*, Davidsfonds, Leuven, derde druk, 1999, 400 blz., 24,25 euro, ISBN 978-90-5826-0048 en *Mrs. Livingstone. Een biografie*, Davidsfonds, Leuven, 2005, 487 blz., 24,95 euro, ISBN 978-90-5826-3476

Renaat Ramon
lid van de afdeling Houtland

- Op 23 februari 2007 overleed op 91-jarige leeftijd **Dé Aronson**, senior lid en een van de oprichters van de afdeling Hulst in 1970. De doelstellingen van de Orde stonden bij hem hoog in het vaandel: het behoud van de cultuur der Lage Landen, maar zeker ook de tolerantia en amicitia. Beroepshalve was hij actief als fysiotherapeut. Verder was hij als docent en examinerator in zijn vakgebied actief aan beide kanten van de grens. Naast zijn beroep bekleedde hij talloze functies in het maatschappelijke leven. Vermeld mogen zeker worden het bestuurslidmaatschap van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV) en dat van de Nederlandse Vereniging van Ex-politieke Gevangenen (EXPOGE). De koninklijke onderscheiding van Ridder in de Orde van Oranje-Nassau kwam hem dan ook zeer terecht toe.
- Op 10 maart 2007 stierf op 61-jarige leeftijd de beeldend kunstenaar **Diane Dyckhoff-Laenen**, lid van de afdeling Rijk van Nijmegen. Diane was kunstenaar in hart en nieren en genoot bekendheid in eigen land, maar ook ver daarbuiten. Daarnaast bezat zij als docente grote educatieve kwaliteiten. Zij was een zeer gerespecteerd lid van verschillende gerenommeerde kunstcommissies. Haar oeuvre als kunstenaar wordt gekenmerkt door zowel een verrassende diversiteit als een onconventionele eigenheid. Tot kort voor haar dood werkte zij met bevoegenheid aan een uniek, sprookjesachtig project voor een expositie in Evora (Portugal). Met haar dood heeft niet alleen een zeer markante kunstenaar, maar ook een onvergetelijke vrouw het Rijk van Nijmegen verlaten.
- Op 27 maart 2007 overleed in Edegem op 81-jarige leeftijd **Hugo Ceusters**, lid van de afdeling Antwerpen-Plantiniana en erebestuurder van Immobiliën Hugo Ceusters (IHC), de grootste onafhankelijke makelaar van Antwerpen. Na de oorlog begon hij te werken voor het makelaarskantoor De Wandeleer, dat zich later associeerde met het Britse Thorpe. Ceusters nam De Wandeleer over en kocht de Britse partner uit, waarna hij het makelaarskantoor verder uitbouwde tot één van de grootste immobiliënkantoren van het land. Ceusters was ook een tijd voorzitter in handelszaken bij de Rechtbank van Koophandel in Antwerpen. Hij werd vereerd met verschillende binnen- en buitenlandse eretekens, waaronder dat van Officier in de Kroonorde.

Wij betuigen de echtgenote, kinderen en familieleden van de overledenen en alle Prince-vrienden die hen goed gekend hebben, onze diepste gevoelens van medeleven.

Belangrijke data

Algemene Ledendag (Sint-Niklaas)	6 okt 2007
Algemene Raad	8 dec 2007
Presidium	23 juni 2007
Gewestdagen	
• Oost-Nederland	2 juni 2007
• Limburg	9 juni 2007
• Buitenland (Luxemburg)	15-17 juni 2007

- Op donderdag 22 februari 2007 vond in Leuven in de Promotiezaal van de Universiteitshal de verdediging plaats van het proefschrift van **Karel Cools**, lid van de afdeling Diest, met het oog op het verkrijgen van de titel van doctor in de Taal- en Letterkunde: Germaanse talen. De promovendus behaalde eerder het diploma van licentiaat in de Germaanse Filologie en didacticus aan de KU Leuven. Voor de Orde trad hij geregeld op als gastdocent aan de Palacky Universiteit in Olomouc, Tsjechië. Karel is directeur op rust van het Sint-Jan Berchmanscollege in Diest. Zijn proefschrift behandelde de toponymie van Geel en bestond uit drie delen: informatie, glossarium en bespreking. Hij verzamelde bijna 4500 toponiemen en classificeerde ze in zijn dissertatie, die bijna 1400 bladzijden telt. Promotor was Prof. Luc Draye, decaan van de Faculteit Letteren, en de examencommissie werd voorgezeten door Prof. Cuyckens. Na de verlening van de doctorstitel werd tijdens de aansluitende receptie van gedachten gewisseld met een delegatie uit Olomouc, onder leiding van Prof. Wilken Engelbrecht.
- **Prof. Dr. Anne van der Meiden**, lid van de afdeling Twente-Achterhoek, ontving begin maart 2007 het ereburgerschap van de provincie Overijssel. De Commissaris van de Koningin memoreerde bij die gelegenheid de grote verdiensten van Van der Meiden voor de cultivering van de streektaal, het Nedersaksisch, onder meer door zijn monumentale bijbelvertaling in het Twents. Door zijn activiteiten heeft hij de cultuur in de provincie Overijssel verrijkt en het regionale bewustzijn in hoge mate versterkt en nieuwe stimulansen gegeven. Anne van der Meiden is theoloog en emeritus hoogleraar Communicatiewetenschappen.
- **Wim Couwenberg**, emeritus hoogleraar van de Erasmus Universiteit Rotterdam en lid van de afdeling Rotterdam, werd eerder dit jaar opgenomen in de Europese Eresenaat. Bij die gelegenheid hield hij een rede onder de titel "*Pro pace et unitate*", waarin hij de fundamente van de Europese Unie ontleepte en een krachtig pleidooi hield voor meer samenwerking in Europa. "Als ik terugblik in mijn verleden is een van de vele invloeden die ik na de oorlog ondergaan heb, het streven van prominente Europese federalisten als Denis de Rougemont en Henri Brugmans. Dat federalisme met zijn beginselen van subsidiariteit, complementariteit, coöperatie en maximale autonomie van kleinere verbanden onderschrijf ik nog steeds van harte en ik verwonder mij er dan ook over dat federalisme in Europees verband zo'n negatieve connotatie gekregen heeft. Mits die beginselen strikt in acht genomen worden, is er op zichzelf niets tegen een federale opzet van de Europese samenwerking, al vindt zo'n opzet tegenwoordig weinig weerklank meer", aldus de nieuwe eresenerator. De volledige tekst van zijn toespraak verscheen in het voorjaarsnummer van *Neerlandia*, het ledenblad van het ANV.
- De Universiteit Hasselt heeft een nieuwe, externe decaan aangeduid voor de faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen. De Raad van Bestuur keurde op 13 maart 2007 de voordracht van **Prof. Philip Vergauwen**, lid van de afdeling Maastricht, goed. Hij gaat vanaf 1 april 2007, samen met rector Luc De Schepper, het eerder door de Raad van Bestuur goedgekeurde impulsplan TEW uitwerken om vervolgens bij de start van het nieuwe academiejaar aan te treden als decaan voor de periode van 24 september 2007 tot 30 september 2009. Dat plan moet het onderzoek binnen de faculteit TEW in een hogere versnelling brengen. Philip Vergauwen is op dit moment professor Management Accounting aan de Universiteit Maastricht. Hij is geen onbekende voor de Universiteit Hasselt, want hij is er al geruime tijd gastprofessor van het postacademische vormingsprogramma Bedrijfskunde. In 1991 behaalde Philip Vergauwen zijn licentiaatsdiploma aan de KU Leuven. In 1992 werd hij Master of Science in Economics aan de prestigieuze London School of Economics.

Zijn doctoraat in Economic Sciences behaalde hij in 1998 aan de KU Leuven. Vergauwen zal vanuit de Universiteit Maastricht gedetacheerd worden naar de Universiteit Hasselt.

- **Carmen Cordier**, vicepresident Strategie bij Telindus en lid van de afdeling Keerbergen, werd begin maart benoemd tot onafhankelijk bestuurder van Punch Telematix, de telematicadochter van Punch. Zij zal de twee huidige onafhankelijke bestuurders aanvullen. Van opleiding is zij burgerlijk ingenieur en zij begon haar carrière bij Fortis Bank. In 1992 stapte zij over naar de Leuvense netwerkspecialist Telindus, het bedrijf dat werd opgericht door haar vader, John Cordier. Telindus werd begin 2006 na een verbeten strijd overgenomen door de telecomgroep Belgacom.
- **Hugo baron Vandamme**, voorzitter van Roularta in Roeselare en lid van de afdeling Brugge, wordt de nieuwe voorzitter van de v.z.w. Concertgebouw in Brugge. De voormalige topman van Barco volgt Bert De Graeve op, die voorzitter was sinds 2003. De Graeve stapte op, omdat hij zich financieel onvoldoende gesteund voelde door de Vlaamse Gemeenschap. Met een enthousiaste Vandamme aan het roer, die heel wat ervaring heeft in de culturele wereld en goede contacten in de bedrijfswereld, mikt het nieuwe meerjarenplan op een "handhaving van het hoge niveau van de artistieke werking". Vandamme wil tegen 2010 evolueren naar een "Grote Vlaamse Culturele Instelling".
- **Dr. Stefan Vuzdugan**, lid van de afdeling Brussel, werd door de Vlaamse regering benoemd tot lid van de algemene vergadering, lid en secretaris van de Raad van Bestuur en lid van het Dagelijks Bestuur van de Vlaamse Opera v.z.w. De officiële oprichting van de Vlaamse Opera v.z.w. eerder dit jaar past in de omschakeling van de Vlaamse Opera van een publiekrechtelijke (Vlaamse Openbare Instelling) naar een meer flexibele privaatrechtelijke (Vlaamse Opera v.z.w.) organisatie, waardoor de Vlaamse Opera eenzelfde organisatiestructuur krijgt als alle andere grote culturele instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. Die omschakeling moet midden volgend jaar een feit zijn en kan door de vroegtijdige oprichting van de Vlaamse Opera v.z.w. grondig worden voorbereid, zodat de continuïteit gegarandeerd is.
- Dierenarts **Piet Vanthemsche**, lid van de afdeling Pajottenland, leidde de afgelopen maanden de oprichting en opstart van het nieuwe Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG), dat op 1 januari van dit jaar officieel van start ging. Hij leidde de overheveling van de taken, het personeel en de fondsen van het voormalige Directoraat-Generaal Geneesmiddelen (DGG) naar het nieuwe agentschap in goede banen en optimaliseerde de structuur, werking en procedures van het agentschap. Op 1 mei 2007 werd hij in die rol opgevolgd door Xavier De Cuyper, de voormalige kabinetchef algemeen beleid van minister van Financiën Didier Reynders. Vanthemsche is sinds 1 mei ondervoorzitter van de Boerenbond, de belangenorganisatie van de agrarische sector in België, met hoofdzetel in Leuven. Hij wil van deze organisatie een bredere plattelandsorganisatie maken in een verstedelijkt Vlaanderen. Het Europese landbouwbeleid volgen en de toekomstdoelstelling 2016 bewaken rekt Vanthemsche tot zijn belangrijkste taken. Hij zal allicht de huidige voorzitter, Noël Devisch, opvolgen op 1 mei 2008 als die met pensioen gaat.
- Koning Albert verheft ieder jaar een aantal verdienstelijke Belgen in de adelstand. Dit jaar werd de adellijke titel van baron onder meer verleend aan **Niceas Schamp**, lid van de afdeling Gent I. Schamp is doctor in de scheikunde, professor emeritus aan de Universiteit Gent en vast secretaris van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten. Het Koninklijk Besluit waarin de adellijke titels bekendgemaakt werden, verscheen al in het Belgisch Staatsblad op 27 april 2007, enkele maanden vroeger dan gewoonlijk omwille van de nakende nationale verkiezingen.